

**W WALCE
O LEPSZĄ, PRZYSZŁOŚĆ**

**WOLNE
ZWIĄZKI
ZAWODOWE
1978-1980**

**IN FIGHT
FOR BETTER FUTURE**

**FREE
TRADE
UNIONS
1978-1980**

Systema przygotowana przez Oddziałowe Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku.

Autorzy: Karol Lisiecki, Dariusz Matuszowski
Redakcja: Anna Świątowska-Jopek
Recenzenci: prof. dr hab. Wojciech Polak, dr Cecylia Kula
Projekt graficzny: Ireneusz Karczarek

Autorzy składają serdeczne podziękowania wszystkim, których pomoc umożliwiła przygotowanie wystawy.

Materiały ze zbiorów:
Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (IPN)
prof. dr hab. Stanisława Cenckiewicza
Józefa Drogosza
Andrzeja Kosińskiego
Zenona Kwiatkowskiego
Stanisława Świątkowskiego

The exhibition prepared by the Archive of the Institute of National Remembrance - Branch Office in Gdańsk.

Authors: Karol Lisiecki, Dariusz Matuszowski
Editors: Anna Świątowska-Jopek
Reviewers: prof. dr hab. Wojciech Polak, dr Cecylia Kula
Graphic design: Ireneusz Karczarek

The authors would like to thank all those whose help made it possible to prepare the exhibition.

Materiały ze zbiorów:
Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (IPN)
prof. dr hab. Stanisława Cenckiewicza
Józefa Drogosza
Andrzeja Kosińskiego
Zenona Kwiatkowskiego
Stanisława Świątkowskiego

POWSTANIE KOMITETU PRACOWNICZEGO WOLNYCH ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

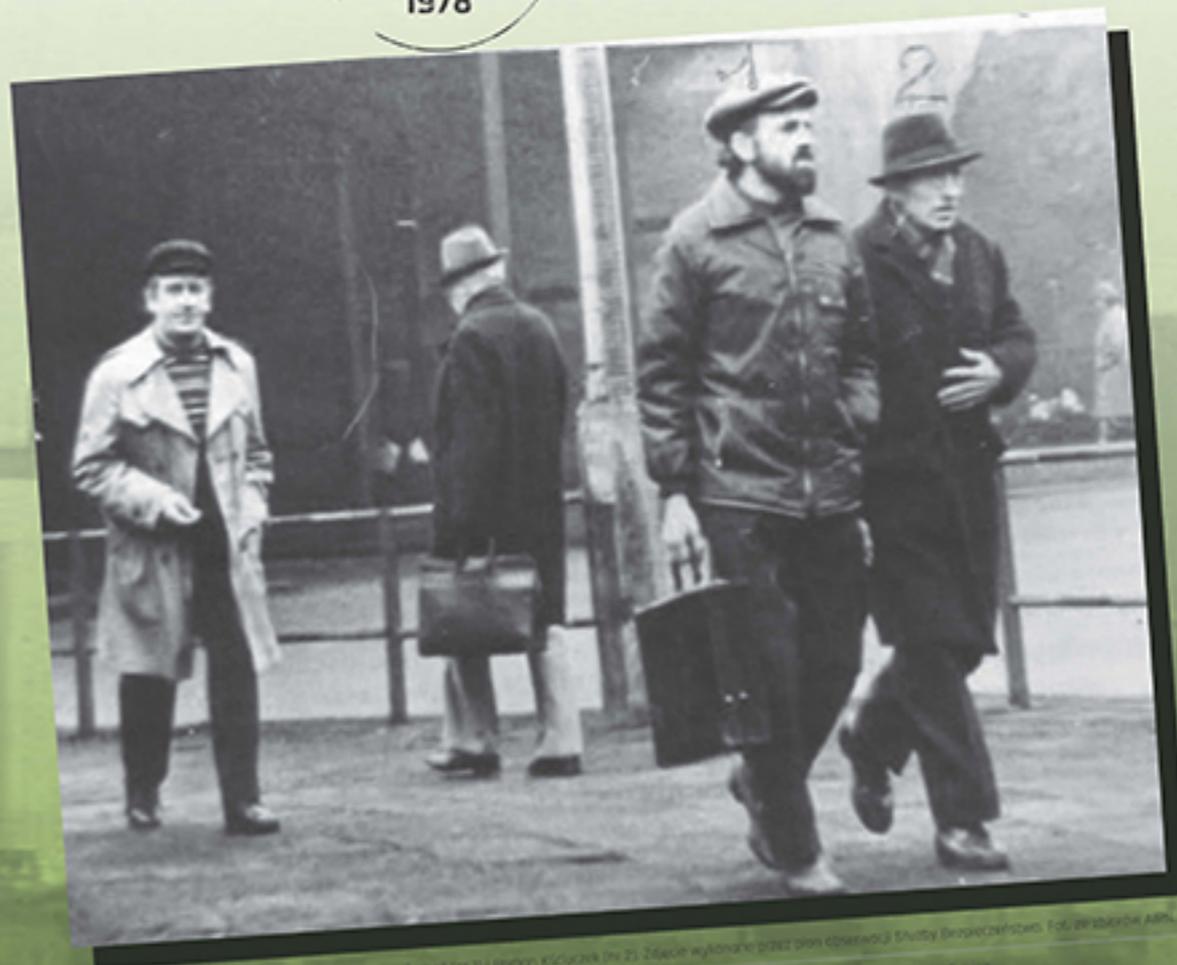
ESTABLISHMENT OF THE WORKERS' COMMITTEE OF THE FREE TRADE UNIONS

W totalitarnym systemie PRL nie było miejsca na żadne oddolne inicjatywy. Życie obywateli poddane było ciągłej inwigilacji, cenzurze i kontroli. Interesów i praw robotników miały strzec powołane przez reżim związki zawodowe. Ich głównym zadaniem było działanie zgodne z polityką partii, natomiast sprawy związane z warunkami pracy odgrywały rolę drugorzędną. Niepokorni wobec władz komunistycznych byli szykanowani, wyrzucani ze szkół, z pracy, z mieszkań...

Mimo to wiele osób dostrzegało potrzebę istnienia niezależnej od państwa organizacji broniącej pracowników w sporach z pracodawcą i walczącej o poprawę warunków pracy. Pierwszą próbę utworzenia autonomicznej organizacji związkowej podjął Kazimierz Świątoń przy wsparciu Romana Kściuczka, Władysława Sulewskiego, Ignacego Pinesa i Tadeusza Kickiego. 21 lutego 1978 r. w Katowicach powołali oni do życia Komitet Pracowniczy Wolnych Związków Zawodowych. Wkrótce do WZZ dołączyli Bolesław Cygan, Józef Bał, Zdzisław Mnich, Stanisław Tor i Jan Świątoń.

There was no place for grassroots initiatives in the totalitarian regime of the People's Republic of Poland (Polska Rzeczpospolita Ludowa, PRL). The citizens' lives were constantly watched, censored and controlled. Though the trade unions established by the regime were to protect workers' interests and rights, their main objective was acting in line with the party policy, while the issues connected with working conditions were of secondary importance. Members disobedient to the communist authorities were harassed, expelled from schools, work, flats, etc.

Nonetheless, many people saw the need for an organisation, independent of the state, which would defend workers in conflicts with employers and fight for better working conditions. The first attempt to establish an autonomous trade union was made by Kazimierz Świątoń, supported by Roman Kściuczek, Władysław Sulewski, Ignacy Pines and Tadeusz Kicki. On 21 February 1978 in Katowice they established the Workers' Committee of the Free Trade Unions (Komitet Pracowniczy Wolnych Związków Zawodowych, KPWZZ). Soon, the WZZ was joined by Bolesław Cygan, Józef Bał, Zdzisław Mnich, Stanisław Tor and Jan Świątoń.

Kazimierz Świątoń (1), Roman Kściuczek (2), Zdzisław Mnich (3), Bolesław Cygan (4), Józef Bał (5), Stanisław Tor (6), Jan Świątoń (7).
Kazimierz Świątoń (1) and Roman Kściuczek (2). The photograph was taken by the TG surveillance division.

...Wzywamy pracowników z całego kraju: twórcie Wolne Związki Zawodowe. Powołujcie Komitety Pracownicze, które organizować będą wspólne działania nas wszystkich. Tylko wspólnymi siłami mamy szansę wydobyć się z wyzysku, stworzyć lepsze życie dla naszych rodzin i nas samych.

Fragment deklaracji założycielskiej Komitetu Pracowniczego Wolnych Związków Zawodowych

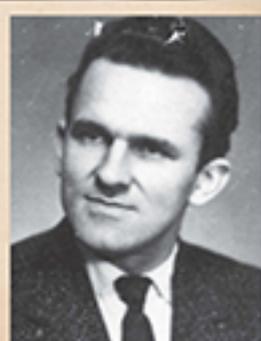
We are calling on workers from all parts of the country to establish Free Trade Unions and Workers' Committees for us to act together. Only together do we stand a chance to end our exploitation and make a better life for our families and ourselves.

Fragment of the Founding Declaration of the Workers' Committee of the Free Trade Unions

WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE W KATOWICACH

FREE TRADE UNIONS IN KATOWICE

1. **Świtoń Kazimierz** 2. 1931
nazwisko i imię data urodzenia
3. **warsztat naprawczy sprzętu RTV**
miejsce pracy
4. Współpracownik ROPCIO, inicjator powołania WZZ, redaktor pisma "Ruch Związkowy".
- ROPCIO co-worker, WZZ foundation initiator, and Ruch Związkowy editor.

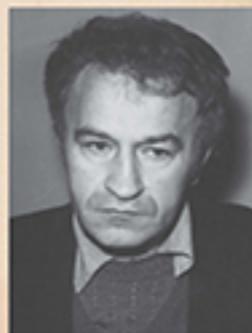

1. **Kściuczek Roman** 2. 1925
nazwisko i imię data urodzenia
3. **nie pracuje**
miejsce pracy
4. Sygnatariusz deklaracji założycielskiej WZZ, członek redakcji miesięcznika "Ruch Związkowy", autor i kolporter wydawnictw sygnowanych przez WZZ.
- Signed the WZZ Founding Declaration, member of the editorial staff of the Ruch Związkowy monthly, wrote and distributed WZZ publications.

1. **Sulecki Władysław** 2. 1931
nazwisko i imię data urodzenia
3. **KWK Gliwice**
miejsce pracy
4. Współpracownik KOR, członek redakcji "Robotnika", współorganizator Wolnych Związków Zawodowych, współautor dokumentów sygnowanych przez WZZ.
- KOR co-worker, Robotnik editorial staff member, WZZ co-founder, co-author of WZZ documents.

1. **Pines Ignacy** 2. 1902
nazwisko i imię data urodzenia
3. **rencista**
miejsce pracy
4. Sygnatariusz deklaracji założycielskiej WZZ, uczestnik spotkań, kolporter nielegalnych wydawnictw.
- Signed the WZZ Founding Declaration, participated in meetings, and distributed illegal publications.

1. **Kicki Tadeusz** 2. 1943
nazwisko i imię data urodzenia
3. **"Mostostal" Będzin**
miejsce pracy
4. Sygnatariusz deklaracji założycielskiej WZZ.
- Signed the WZZ Founding Declaration.

POD CZUJNYM OKIEM APARATU REPRESJI

UNDER THE WATCHFUL EYE OF THE REPRESSION APPARATUS

Działalność Komitetu WZZ w Katowicach była ściśle kontrolowana przez Służbę Bezpieczeństwa. Funkcjonariusze stosowali wobec działaczy takie metody inwigilacji, jak obserwacja, podsłuchy i perlustracja korespondencji. W spotkaniach brali udział tajni współpracownicy, których zadaniem było informowanie SB o działaniach członków Komitetu WZZ, a także ich dezintegracja. Szykany ze strony aparatu represji sprawiły, że z czasem zrezygnowano z oficjalnej aktywności w zakładach pracy na rzecz struktur konspiracyjnych.

Członkowie Komitetu Wolnych Związków Zawodowych w Katowicach zbierali się w mieszkaniu Kazimierza Świtonia, gdzie opracowywali odezwy, apele i listy otwarte, które następnie rozpowszechniali. Utrzymywali także kontakty z innymi ugrupowaniami opozycyjnymi i kolportowali wydawane przez siebie pisma. Starali się również udzielić pomocy robotnikom.

Represje Służby Bezpieczeństwa skutecznie ograniczyły możliwości rozwoju WZZ na Górnym Śląsku. Przyczyniły się również do rozłamu w Komitecie w 1979 r. Kazimierz Świtoni i Roman Kściuczek zerwali współpracę, a Włodysław Sulecki wyemigrował na stałe do RFN.

The activity of the WZZ Committee in Katowice was under close surveillance of the Security Service (Służba Bezpieczeństwa, SB). The functionaries used various methods: observation, wiretaps and correspondence control. Secret collaborators took part in meetings in order to inform the SB about the actions of the WZZ Committee members and also cause their disintegration. The repressions sometimes made the WZZ give up its official activity in workplaces and resort to underground structures.

Members of the Committee of Free Trade Unions in Katowice assembled in Kazimierz Świtoni's flat, where they wrote proclamations, appeals and open letters which they then distributed. They also maintained contacts with other opposition groups and distributed their own periodicals. They also provided help for workers.

The repressions of the Security Service effectively hindered the development of the WZZ in Upper Silesia and contributed to the split in the Committee in 1979. Kazimierz Świtoni and Roman Kściuczek discontinued their activity while Włodysław Sulecki emigrated to the Federal Republic of Germany.

IPN 376 4110

Zdjęcie operacyjne Służby Bezpieczeństwa przedstawiające Kazimierza i Jana Świtoniów w Czestochowie 21 maja 1978 r. Fot. ze zbiorów AIPL.

Operational photograph of Kazimierz and Jan Świtoni taken by the Security Service in Czestochowa on 21 May 1978.

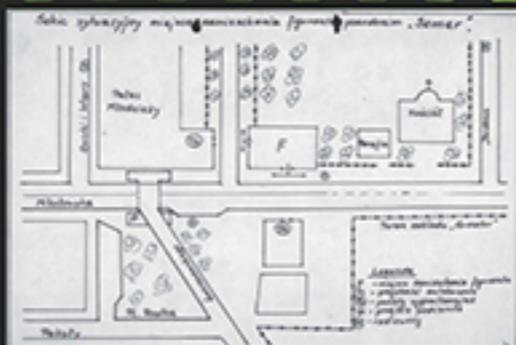
IPN 376 4110

Jan Świtoni (pierwszy z lewej) rozdający ulotki przed wejściem do kościoła pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Katowicach 8 kwietnia 1978 r. Zdjęcie wykonane przez pion obserwacji SB. Fot. ze zbiorów AIPL.

Jan Świtoni (first on the left) distributing leaflets by the entrance to the Saint Peter and Paul of the Apostles Church in Katowice on 8 April 1978. Photograph taken by the SB surveillance division.

IPN 376 4110

Szkic składowy miejsca zamieszkania Kazimierza Świtonia w Katowicach. Fot. ze zbiorów AIPL.

Sketch of Kazimierz Świtoni's neighbourhood in Katowice.

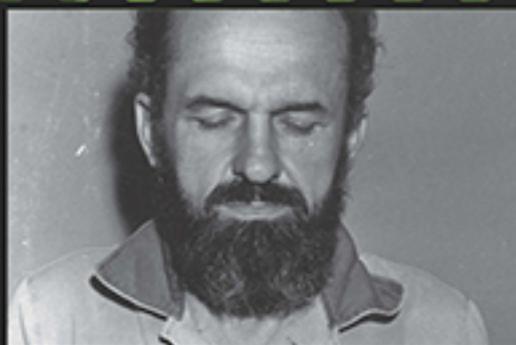
IPN 376 4110

Zdjęcia sygnalizacyjne Kazimierza Świtonia po aresztowaniu w 1978 r. Fot. ze zbiorów AIPL.

Kazimierz Świtoni's mug shot taken after his arrest in 1978.

IPN 376 4110

Zdjęcia sygnalizacyjne Kazimierza Świtonia po aresztowaniu w 1978 r. Fot. ze zbiorów AIPL.

Kazimierz Świtoni's mug shot taken after his arrest in 1978.

WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE W KATOWICACH

FREE TRADE UNIONS IN KATOWICE

1. Cygan Bolesław 2. 1927
nazwisko i imię data urodzenia

3. Rybnickie Zakłady Naprawcze Przemysłu Węglowego
miejsce pracy

4. Sygnatariusz dokumentów publikowanych przez WZZ.
opis zagrożenia

Signed documents published by the WZZ.

1. Świtoń Jan 2. 1954
nazwisko i imię data urodzenia

3. PKS Częstochowa
miejsce pracy

4. Uczestnik zebrań WZZ, sygnatariusz i kolporter dokumentów publikowanych przez WZZ.

Participated in WZZ meetings, signed and distributed documents published by the WZZ.

1. Mnich Zdzisław 2. 1929
nazwisko i imię data urodzenia

3. rencista
miejsce pracy

4. Uczestnik spotkań WZZ, sygnatariusz dokumentów publikowanych przez WZZ.

Participated in WZZ meetings and signed the documents published by the WZZ.

1. Tor Stanisław 2. 1910
nazwisko i imię data urodzenia

3. nie pracuje
miejsce pracy

4. Uczestnik spotkań WZZ, członek redakcji "Opinii Krakowskiej"; sygnatariusz oświadczeń publikowanych przez WZZ.

Participated in WZZ meetings, Opinia Krakowska editorial staff member, signed the declarations published by the WZZ.

1. Bal Józef 2. 1930
nazwisko i imię data urodzenia

3. Kombinat Budownictwa w Katowicach
miejsce pracy

4. Uczestnik zebrań WZZ, sygnatariusz publikowanych oświadczeń.

Participated in WZZ meetings and signed the declarations published by the WZZ.

POWSTANIE WOLNYCH ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH WYBRZEŻA

ESTABLISHMENT OF THE FREE TRADE UNIONS OF POMERANIA

28 kwietnia 1978 r. Andrzej Gwiazda, Antoni Sokołowski i Krzysztof Wyszkowski podpisali Deklarację Komitetu Założycielskiego Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża. Autorem deklaracji był Krzysztof Wyszkowski. Nowo powstały związek mógł liczyć na wsparcie ze strony KSS „KDR”, SKS i ROPCIO, zachowując jednocześnie całkowitą niezależność.

Działalność Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża koncentrowała się przede wszystkim na szkoleniach i dyskusjach, organizowanych często w małych grupach, w mieszkaniach zaufanych osób lub w lesie. Bardzo ważny wymiar aktywności stanowiła też pomoc prawna i finansowa udzielana osobom zwalnianym z pracy za działalność w WZZ.

Większość spotkań poświęcano bieżącym problemom zakładów pracy, np. analizie nowego systemu płac w przemyśle okrętowym czy przypadkom rażącego naruszenia przepisów BHP. Bogdan Borusewicz prowadził cykl wykładów z historii najnowszej, a Lech Kaczyński z prawa pracy, kładąc szczególny nacisk na metody obrony przed represjami ze strony Służby Bezpieczeństwa i dyrekcji zakładów pracy.

On 28 April 1978 Andrzej Gwiazda, Antoni Sokołowski and Krzysztof Wyszkowski signed the Declaration of the Founding Committee of the Free Trade Unions of Pomerania, written by Krzysztof Wyszkowski. The newly established Union could count on support from the KSS KDR, ROPCIO, and Student Solidarity Committees (Studenckie Komitety Solidarności, SKS), at the same time retaining full autonomy.

The activity of the Free Trade Unions of Pomerania was concentrated predominantly on training courses and discussions, often organised in small groups, in homes of trusted individuals or even forests. The provision of legal and financial aid to people dismissed for their activity in the WZZ constituted another crucial aspect of the Union's operation.

Most meetings were devoted to ongoing problems in the workplace, for instance, analysing a new remuneration system in the ship-building industry or flagrant violations of health and safety regulations. Bogdan Borusewicz gave a series of lectures on 20th century history while Lech Kaczyński lectured on labour law, laying particular stress on the methods of defence against the repressions of the Security Service and company management.

Spółeczeństwo musi wywalczyć sobie prawo do demokratycznego kierowania swoim państwem.

Wszystkie jego warstwy muszą zdobyć możliwość samorganizacji oraz tworzenia instytucji społecznych rzetelnie realizujących ich prawa. Tylko autentyczne związki i stowarzyszenia społeczne mogą uratować państwo, bo tylko poprzez demokratyzację prowadzi droga do scalenia interesów i woli obywatela z interesami i siłą państwa.

Fragment Deklaracji Komitetu Założycielskiego Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża podpisanej przez Andrzeja Gwiadę, Antoniego Sokołowskiego i Krzysztofa Wyszkowskiego

The society must fight for, and obtain, its right to democratically govern its country. All social strata must become able to organise themselves and establish social institutions truly realising their rights. Only authentic social unions and associations can save the state because democratisation is the only way to merge the citizens' interests and will with the state's interests and power.

Fragment of the Declaration of the Founding Committee of the Free Trade Unions of Pomerania signed by Andrzej Gwiazda, Antoni Sokołowski, and Krzysztof Wyszkowski

WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE WYBRZEŻA

FREE TRADE UNIONS OF POMERANIA

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Walentynowicz Anna

1. _____
nazwisko i imię

1929

2. _____
data urodzenia

Stocznia Gdańska

3. _____
miejsce pracy

4. Od 1978 członek WZZ Wybrzeża, udostępniała mieszkanie na punkt kontaktowy, redaktor niezależnego pisma "Robotnik Wybrzeża", kolporterka, współorganizatorka obchodów rocznic Grudnia '70. Wielokrotnie zatrzymywana na 48 godz., poddawana rewizjom. Na początku sierpnia 1980 za działalność w WZZ zwolniona z pracy w Stoczni Gdańskiej, żądanie jej przywrócenia stało się przyczyną wybuchu strajku sierpniowego.

Joined the WZZ of Pomerania in 1978. Flat made available to serve as a contact point. Editor of the independent periodical Robotnik Wybrzeża, distributor, and co-organiser of the celebrations of the anniversary of the December 1970 workers' protests in Gdańsk. Frequently held in custody for 48 hours and subjected to searches. In early August 1980 dismissed from the Gdańsk Shipyard for her activity in the WZZ. Demanded to be reinstated which led to the August strike.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Wyszkowski Krzysztof

1. _____
nazwisko i imię

1947

2. _____
data urodzenia

nie pracuje

3. _____
miejsce pracy

4. Autor i sygnatariusz Deklaracji Komitetu Założycielskiego WZZ Wybrzeża, działacz WZZ Wybrzeża, kolporter ulotek i prasy niezależnej, jeden z pomysłodawców głodówki solidarnościowej w obronie uwięzionego Błażeja Wyszkowskiego. Uczestnik uroczystości rocznicowych Grudnia '70 w Gdańsku

KSS KOR activist, co-worker of the Robotnik periodical, author and signatory of the Declaration of the Founding Committee of the WZZ of Pomerania, activist of the WZZ of Pomerania. Published leaflets, independent press and underground literature. Participated in the solidarity hunger strike in defence of arrested Błażej Wyszkowski. Took part in the celebrations of the anniversary of the December 1970 workers' protests in Gdańsk.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Wyszkowski Błażej

1. _____
nazwisko i imię

1949

2. _____
data urodzenia

3. Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Gdańsku

4. WZZ Wybrzeża od 1978, współzałożyciel gdańskiego Studenckiego Komitetu Solidarności, aktywny działacz KSS KOR. Uczestnik spotkań środowisk opozycyjnych w Trójmieście, kolporter ulotek i prasy niezależnej. Uczestnik uroczystości rocznicowych Grudnia '70 w Gdańsku.

Activist of the WZZ of Pomerania since 1978, co-founder of the Student Solidarity Committee in Gdańsk, and KSS KOR activist. Participated in meetings of the opposition milieu in the Tri-city, distributed leaflets and independent press. Participated in the celebrations of the anniversary of the December 1970 workers' protests in Gdańsk.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Klamrowski Mieczysław

1. _____
nazwisko i imię

1958

2. _____

3. Stocznia Północna im. Bohaterów Westerplatte w Gdańsku

_____

4. Współpracownik WZZ Wybrzeża od 1978, drukarz i kolporter prasy niezależnej. Uczestnik uroczystości rocznicowych 3 Maja, 11 Listopada, Grudnia '70 w Gdańsku. Zwolniony z pracy w stoczni za działalność antykomunistyczną w styczniu 1980. Kolporter Listu do stoczniołców w obronie zwolnionej z pracy w Stoczni Gdańskiej Anny Walentynowicz w sierpniu 1980.

Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1978, printed and distributed independent press. Participated in the celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests in Gdańsk. In January 1980 dismissed from the shipyard for anti communist activity. Distributed the "Letter to shipyard workers" defending Anna Walentynowicz (dismissed from the Gdańsk Shipyard in August 1980).

GŁODÓWKA W OBRONIE ARESZTOWANEGO BŁAŻEJA WYSZKOWSKIEGO

WOLNE
KWIĄTKI ZAWODOWE
28
MAJ
1978

Bogdan Borusewicz (z lewej) i Krzysztof Wyszkowski prezentują plakat o podjęciu głodówki protestacyjnej. Fot. ze zbiorów Andrzeja Gwiżdża.

Bogdan Borusewicz (on the left) and Krzysztof Wyszkowski (on the right) presenting a poster regarding the hunger strike.

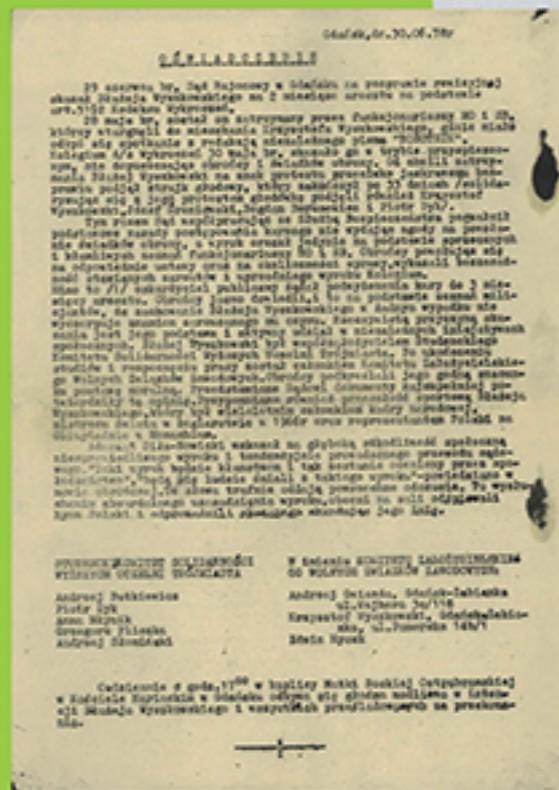
HUNGER STRIKE IN DEFENCE OF THE ARRESTED BŁAŻEJ WYSZKOWSKI

Jedną z pierwszych inicjatyw WZZ Wyrzeża było zorganizowanie 28 maja 1978 r. w Gdańsku spotkania roboczego z redakcją „Robotnika” wydawanego przez KSS „KOR”. Służba Bezpieczeństwa starała się jednak zdusić w zarodku ten nowy przejaw działalności antykomunistycznej. W wyniku podjętych działań operacyjnych funkcjonariusze zatrzymali dziewięć osób. Najdotkliwsze represje dotknęły Błażeja Wyszkowskiego, który stojąc w obronie zaatakowanej przez funkcjonariuszy Anny Młynik, został dotkliwie pobity, oskarżony o utrudnianie wykonywania czynności służbowej przez milicjantów i zaledwie dwa dni później skazany na dwa miesiące aresztu.

Sprawa Błażeja Wyszkowskiego zjednoczyła wszystkie środowiska opozycyjne w Trójmieście. W jego obronie wydano dwa oświadczenia podpisane przez działaczy WZZ i SKS. Na wspólnym spotkaniu zorganizowanym 30 maja przez blisko 30 osób rekrutujących się ze wszystkich grup opozycyjnych Trójmiasto podjęto decyzję o rozpoczęciu głodówki protestacyjnej w mieszkaniu brata Błażeja, Krzysztofa. Grupę głodującą tworzyli Krzysztof Wyszkowski i Bogdan Borusewicz w Gdańsku oraz Józef Śreniowski i inni działacze KOR w Łodzi. Szczególną siłę moralną miały jednak modlitwy w intencji aresztowanego, organizowane w bazylice Mariackiej przez Magdalenę Modzelewską, Bożenę Rybicką i Annę Kofakowską i skupiające dziesiątki wiernych.

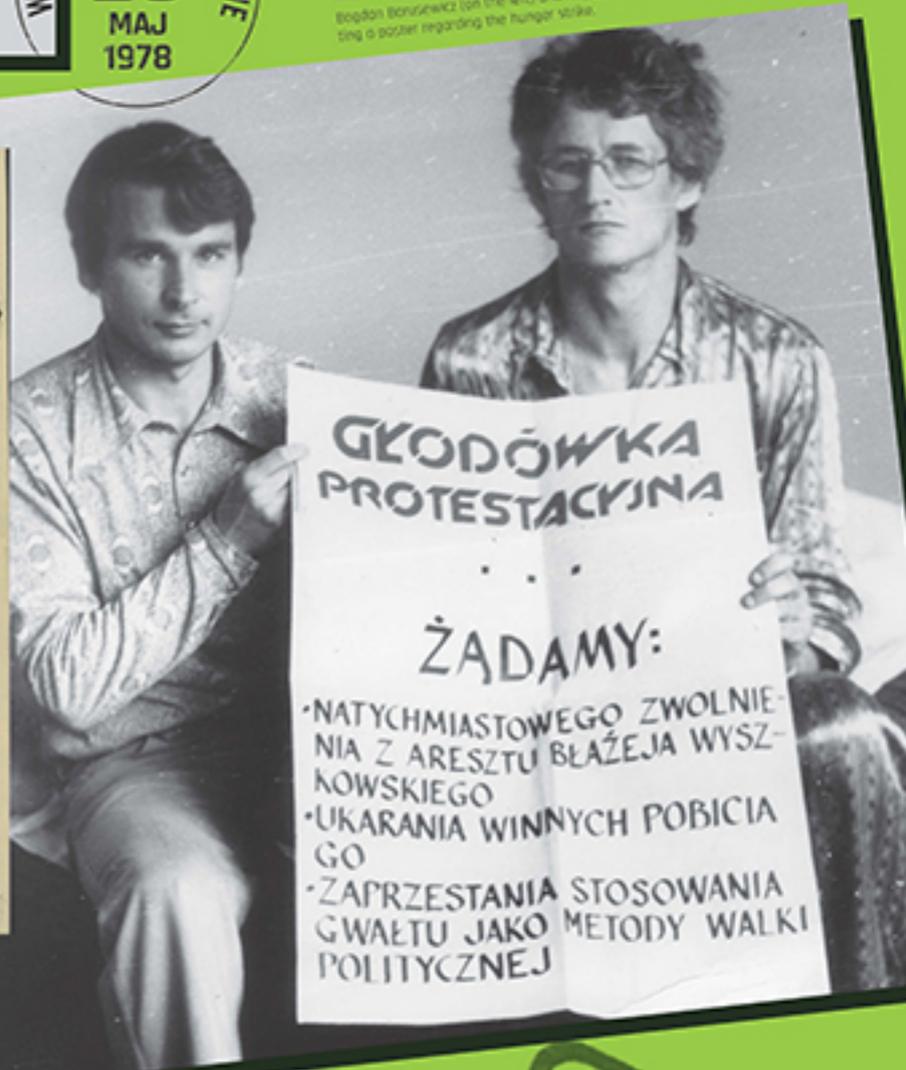
One of the first initiatives of the WZZ of Pomerania was organising a working meeting with the editorial staff of Robotnik (the KSS KOR periodical) on 28 May 1978 in Gdańsk. The Security Service, however, tried to nip in the bud that new manifestation of anti communist activity. As a result of the SB investigative operations nine people were detained. The most severely repressed activist was Błażej Wyszkowski, who was brutally beaten up when he stood in defence of Anna Młynik, who was attacked by the functionaries. Wyszkowski was accused of obstructing MO functionaries and just two days later sentenced to two months' detention.

Błażej Wyszkowski's case united all opposition milieu in the Tri-city. Two declarations signed by WZZ and SKS activists were issued in his defence. On 30 May, during a joint meeting of nearly 30 people from all opposition groups in the Tri-city, a decision was made to start a hunger strike in the flat of Błażej's brother, Krzysztof. The group of strikers consisted of Krzysztof Wyszkowski and Bogdan Borusewicz in Gdańsk and Józef Śreniowski and other KOR activists in Łódź. But it was the prayers for the arrested man organised in St. Mary's Basilica by Magdalena Modzelewska, Bożena Rybicka, and Anna Kofakowska and attracting dozens of people, that particularly boosted the opposition's morale.

Oświadczenie z 30 maja 1978 r. podpisane przez przedstawicieli SKS i WZZ w obronie aresztowanego Błażeja Wyszkowskiego.

The 30 May 1978 declaration in defence of arrested Błażej Wyszkowski signed by representatives of the SKS and WZZ of Pomerania.

**GŁODÓWKA
PROTESTACYJNA**

ŻADAMY:

- NATYCHMIASTOWEGO ZWOLNIENIA Z ARESZTU BŁAŻEJA WYSZKOWSKIEGO
- UKARANIA WINNYCH POBICIA GO
- ZAPRZESTANIA STOSOWANIA GWAŁTU JAKO METODY WALKI POLITYCZNEJ

IPN 376 4110

IPN 376 4110

IPN 376 4110

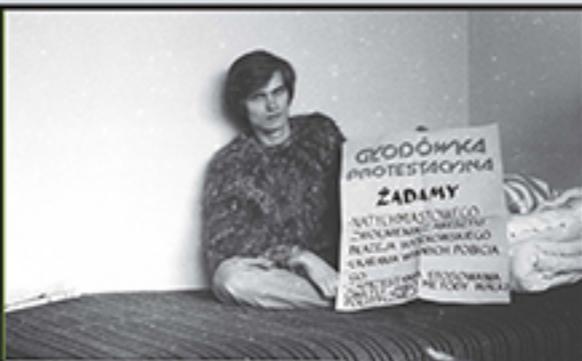
Głodówka protestacyjna w mieszkaniu Krzysztofa Wyszkowskiego na gdańskiej Zabianka.

Hunger strike in Krzysztof Wyszkowski's apartment in Zabianka Gdańsk.

W górnym rzędzie od lewej Barbara Wyszowska (żona Krzysztofa), Bogdan Borusewicz, Krzysztof Wyszkowski, Kazimierz Szlach i Grażyna Stankiewicz. W dolnym rzędzie od lewej Andrzej Gwiżdż, Magdalena Wyszowska (żona Błażeja) z synem Lukaszem i Joanną Dudą Gwiżdż. Fot. ze zbiorów Andrzeja Gwiżdża.

Upper row from left to right: Barbara Wyszowska (Krzysztof's wife), Bogdan Borusewicz, Krzysztof Wyszkowski, Kazimierz Szlach and Grażyna Stankiewicz. Bottom row from left to right: Andrzej Gwiżdż, Magdalena Wyszowska (Błażej's wife) with son Lukasz and Joanna Duda Gwiżdż.

Piotr Dyk. Fot. ze zbiorów Sławomira Cencliewicza.

Piotr Dyk.

Od lewej: Krzysztof Wyszkowski, Piotr Dyk, Andrzej Gwiżdż i Jan Uryński. Fot. ze zbiorów Sławomira Cencliewicza.

Left to right: Krzysztof Wyszkowski, Piotr Dyk, Andrzej Gwiżdż and Jan Uryński.

WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE WYBRZEŻA

FREE TRADE UNIONS OF POMERANIA

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Joanna Duda-Gwiazda

1. _____
nazwisko i imię

1939

2. _____
data urodzenia

3. Centrum Techniki Okrętowej
w Gdańsku
miejsce pracy

4. W latach 1978-1980 działaczka i nieformalna założycielka WZZ Wybrzeża, redaktor niezależnego pisma "Robotnik Wybrzeża". W lipcu 1979 zwolniona z pracy za działalność antykomunistyczną, w marcu 1980 wyrokem Sądu Pracy w Gdańsku przywrócona do pracy. Uczestniczka spotkań środowisk opozycyjnych w Trójmieście, kolporterka ulotek i prasy niezależnej. Uczestniczka uroczystości rocznicowych Grudnia '70 w Gdańsku.

During 1978-1980 an activist and informal founder of the WZZ of Pomerania, editor of the independent periodical Robotnik Wybrzeża. In July 1979 dismissed for anti communist activity. In March 1980 reinstated by order of the Labour Court in Gdańsk. Participated in meetings of the opposition milieu in the Tri-city, distributed leaflets and independent press. Participated in the celebrations of the anniversary of the December 1970 workers' protests in Gdańsk.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Gwiazda Andrzej

1. _____
nazwisko i imię

1935

2. _____
data urodzenia

3. Zakłady Okrętowe Urządzeń Elektrycznych i "Automatyki" "ELMOR"

4. Współzałożyciel i działacz WZZ Wybrzeża. Jeden z sygnatariuszy Deklaracji Komitetu Założycielskiego WZZ Wybrzeża, redaktor niezależnego pisma "Robotnik Wybrzeża". Uczestnik spotkań środowisk opozycyjnych w Trójmieście, kolporter ulotek i prasy niezależnej. Uczestnik uroczystości rocznicowych Grudnia '70 w Gdańsku.

Co-founder and activist of the WZZ of Pomerania, one of the signatories of the Declaration of the Founding Committee of the WZZ of Pomerania, editor of the independent periodical Robotnik Wybrzeża. Participated in meetings of the opposition milieu in the Tri-city, distributed leaflets and independent press. Took part in the celebrations of the anniversary of the December 1970 workers' protests in Gdańsk.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Janca-Brzozowska Róża

1. _____
nazwisko i imię

1939

2. _____
data urodzenia

3. Zakłady Budowy Sieci Elektrycznych "ELBUD" Miejsce pracy

4. Współpracowniczka WZZ Wybrzeża od 1978, udostępniła swoje mieszkanie do organizowania zabronionych przez władze komunistyczne spotkań i przechowywania antysocjalistycznych wydawnictw. Pełniła rolę tłumaczki z języka francuskiego i niemieckiego.

Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1978, made her flat available for illegal meetings and the storing of anti socialist publications, acted as French and German translator.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Brzozowski Janusz

1. _____
nazwisko i imię

1944

2. _____
data urodzenia

3. Wydział Elektryczny Politechniki Gdańskiej Miejsce pracy

4. Współpracownik WZZ Wybrzeża od 1978, udostępnił swoje mieszkanie do organizowania zabronionych przez władze komunistyczne spotkań i przechowywania antysocjalistycznych wydawnictw.

Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1978, made his flat available for illegal meetings and the storing of anti socialist publications.

„ROBOTNIK WYBRZEŻA”

ROBOTNIK WYBRZEŻA

Tytuł oficjalnego pisma Komitetu Założycielskiego Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża nawiązywał do „Robotnika” Polskiej Partii Socjalistycznej, wydawanego przez Józefa Piłsudskiego. Pismo ukazywało się nieregularnie od sierpnia 1978 r. do maja 1980 r. W tym okresie ukazało się siedem numerów. W czerwcu 1979 r. wyszedł numer 4, zredagowany przez tajnego współpracownika Służby Bezpieczeństwa Edwina Myszkę.

W skład redakcji wchodził m.in. Joanna Duda-Gwiazda (odpowiedzialna za pisanie wstępniaków, felietonów i redagowanie pisma), Anna Walentynowicz (pisała o warunkach pracy w Stoczni Gdańskiej), Alina Pienkowska (przygotowywała artykuły o przemysłowej służbie zdrowia), Maryla Płońska (redakcja techniczna), Andrzej Bulc, Andrzej Gwiazda i Bogdan Borusewicz (publikowali teksty poświęcone represjom skierowanym przeciwko środowisku WZZ) oraz Krzysztof Wyszowski.

The title of the official periodical of the Founding Committee of the Free Trade Unions of Pomerania alluded to the Polish Socialist Party's Robotnik published by Józef Piłsudski. The periodical was published irregularly from August 1978 to May 1980 (seven issues). June 1979 saw the publication of the fourth issue edited by the Security Service's secret collaborator Edwin Myszk.

The editorial staff included: Joanna Duda-Gwiazda (editing, editorials and columns), Anna Walentynowicz (writing about the working conditions at the Gdańsk Shipyard), Alina Pienkowska (articles about the industrial health care system), Maryla Płońska (technical editing), Andrzej Bulc, Andrzej Gwiazda, and Bogdan Borusewicz (all three of them published texts devoted to the repressions against the WZZ milieu), and Krzysztof Wyszowski.

Przez stronę tytułową numeru 4 „Robotnik Wybrzeża” redagowanego w skład redakcji tajnego współpracownika Służby Bezpieczeństwa Edwina Myszkę.

The left page of the title found issue of Robotnik Wybrzeża edited by the secret agent (collaborator).

Powerlitz typewriter used for copying underground leaflets and periodicals.

The typewriter used for copying underground leaflets and periodicals.

ROBOTNIK WYBRZEŻA

PISMO KOMITETU ZAŁOŻYCIELSKIEGO WOLNYCH ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH WYBRZEŻA VI-1979 nr 4

W PRL istnieją potężne związki zawodowe zrzeszające miliony pracowników, dysponujące własną prasą, funduszami, lokalami. Mimo to co kilka lat robotnicy wychodzą na ulicę i w gwałtowny sposób dopominają się o swoje prawa, narażając się na ataki MO i późniejsze represje. Nawet duże grupy pracowników w przypadku konfliktu z administracją są bezsilne i osamotnione. Sytuacja pojedynczego pracownika skrzywdzonego czy oszukanego jest jeszcze trudniejsza. Istniejące Zw.Zaw. nie spełniają swojej roli jaką jest organizowanie ludzi pracy do obrony swoich interesów wobec pracodawcy. Mimo masowych Zw.Zaw. nie jest u nas dużo lepiej niż w krajach Trzeciego Świata gdzie ruch związkowy jest w zalążku. Dlaczego tak jest? Najogólniej rzecz biorąc są dwie przyczyny

- 1° Istniejące Zw.Zaw. zależne są od pracodawcy, którym w Polsce jest aparat administracyjno-partyjny. Symbolem tego może być osoba Kruoska, który jest równocześnie przewodniczącym CRZZ i członkiem ścisłego kierownictwa partyjnego.
- 2° W naszym systemie opartym na gospodarce upaństwowionej pracodawca reprezentuje znacznie większą siłę niż w systemie kapitalistycznym gdzie interes państwa i interesy pracodawców nie są takie same.

Niezależność ruchu związkowego od pracodawcy jest więc w naszych warunkach szczególnie ważna i szczególnie trudna do utrzymania. Tę niezależność uważamy za naszą naczelną zasadę. Nie stawiamy sobie celów politycznych, nie narzucamy naszym członkom, współpracownikom i sympatykom określonych poglądów politycznych i światopoglądowych, nie dajemy do objęcia władzy. Zdajemy sobie jednak sprawę, że nie unikniemy zarsztu o prowadzenie działalności politycznej. Zakres spraw, które u nas traktuje się jako sprawy polityczne jest bowiem niezmiernie szeroki i obejmuje prawie wszystko za wyjątkiem wycieczek na gryby. Komitety Zakładowe PZPR, dyrekcje zakładów pracy, polityczna policja SB ogłaszają alarm - "sprawa polityczna" przy każdej próbie niezależnej działalności. Obrona robotników wyrzuconych z pracy za strajki czy protesty, wydawanie i kolportaż własnej gazety, zajmowanie się sprawami tak istotnymi dla ludzi pracy jak - warunki BHP, prawo pracy i jego przestrzeganie, praca w nadgodzinach, praca nocna, stosunek zarobków do kosztów utrzymania, ceny towarów i ich dostępność, dysproporcje w zarobkach różnych grup pracowników, wyrubowane normy, samowola i siebiepaństwo administracji zakładów, sytuacja na rynku pracy - wszystko to są u nas "sprawy polityczne". Na całym świecie są to sprawy związkowe i tym będziemy się zajmować. Nasza działalność jest legalna i zgodna z prawem. Każdy człowiek ma naturalne prawo do obrony, do sprawiedliwości i do godnego życia - gwarantuje nam to Konstytucja PRL oraz międzynarodowe konwencje i umowy dotyczące praw ludzkich i obywatelskich. Działalność związkowa jest pod szczególną ochroną prawną. 14.XII.1956 r. Polska podpisała i zobowiązała się przestrzegać Konwencję Nr 87 Międzynarodowej Organizacji Pracy.

ROBOTNIK WYBRZEŻA

PISMO KOMITETU ZAŁOŻYCIELSKIEGO WOLNYCH ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH WYBRZEŻA · 1 SIERPIEŃ 1978 · NR · 1

DLACZEGO ZAŁOŻYLIŚMY WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE ?

W PRL istnieją potężne związki zawodowe zrzeszające miliony pracowników, dysponujące własną prasą, funduszami, lokalami. Mimo to co kilka lat robotnicy wychodzą na ulicę i w gwałtowny sposób dopominają się o swoje prawa, narażając się na ataki MO i późniejsze represje. Nawet duże grupy pracowników w przypadku konfliktu z administracją są bezsilne i osamotnione. Sytuacja pojedynczego pracownika skrzywdzonego czy oszukanego jest jeszcze trudniejsza. Istniejące Zw.Zaw. nie spełniają swojej roli jaką jest organizowanie ludzi pracy do obrony swoich interesów wobec pracodawcy. Mimo masowych Zw.Zaw. nie jest u nas dużo lepiej niż w krajach Trzeciego Świata gdzie ruch związkowy jest w zalążku. Dlaczego tak jest? Najogólniej rzecz biorąc są dwie przyczyny

- 1° Istniejące Zw.Zaw. zależne są od pracodawcy, którym w Polsce jest aparat administracyjno-partyjny. Symbolem tego może być osoba Kruoska, który jest równocześnie przewodniczącym CRZZ i członkiem ścisłego kierownictwa partyjnego.
- 2° W naszym systemie opartym na gospodarce upaństwowionej pracodawca reprezentuje znacznie większą siłę niż w systemie kapitalistycznym gdzie interes państwa i interesy pracodawców nie są takie same.

Niezależność ruchu związkowego od pracodawcy jest więc w naszych warunkach szczególnie ważna i szczególnie trudna do utrzymania.

Tę niezależność uważamy za naszą naczelną zasadę. Nie stawiamy sobie celów politycznych, nie narzucamy naszym członkom, współpracownikom i sympatykom określonych poglądów politycznych i światopoglądowych, nie dajemy do objęcia władzy.

Zdajemy sobie jednak sprawę, że nie unikniemy zarsztu o prowadzenie działalności politycznej. Zakres spraw, które u nas traktuje się jako sprawy polityczne jest bowiem niezmiernie szeroki i obejmuje prawie wszystko za wyjątkiem wycieczek na gryby.

Komitety Zakładowe PZPR, dyrekcje zakładów pracy, polityczna policja SB ogłaszają alarm - "sprawa polityczna" przy każdej próbie niezależnej działalności. Obrona robotników wyrzuconych z pracy za strajki czy protesty, wydawanie i kolportaż własnej gazety, zajmowanie się sprawami tak istotnymi dla ludzi pracy jak - warunki BHP, prawo pracy i jego przestrzeganie, praca w nadgodzinach, praca nocna, stosunek zarobków do kosztów utrzymania, ceny towarów i ich dostępność, dysproporcje w zarobkach różnych grup pracowników, wyrubowane normy, samowola i siebiepaństwo administracji zakładów, sytuacja na rynku pracy - wszystko to są u nas "sprawy polityczne". Na całym świecie są to sprawy związkowe i tym będziemy się zajmować.

Nasza działalność jest legalna i zgodna z prawem. Każdy człowiek ma naturalne prawo do obrony, do sprawiedliwości i do godnego życia - gwarantuje nam to Konstytucja PRL oraz międzynarodowe konwencje i umowy dotyczące praw ludzkich i obywatelskich. Działalność związkowa jest pod szczególną ochroną prawną.

14.XII.1956 r. Polska podpisała i zobowiązała się przestrzegać Konwencję Nr 87 Międzynarodowej Organizacji Pracy.

Przez stronę tytułową numeru 1 „Robotnik Wybrzeża”, pismo KZ WZZ Wybrzeża

The first issue of Robotnik Wybrzeża the periodical of the founding committee of the free trade unions of Pomerania

WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE WYBRZEŻA

FREE TRADE UNIONS OF POMERANIA

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Bogdan Borusewicz

1. _____
nazwisko i imię

1949

2. _____
data urodzenia

nie pracuje

3. _____
miejsce pracy

4. Czołowy działacz KSS-KOR na Wybrzeżu, od 1978 działacz WZZ Wybrzeża, redaktor i kolporter pism "Robotnik" i "Robotnik Wybrzeża" oraz książek drugiego obiegu, drukarz, organizator uroczystości rocznicowych Grudnia '70 w Gdańsku. W marcu 1980 uczestnik akcji nawołującej do bojkotu wyborów do Sejmu PRL. Organizator i uczestnik strajku w sierpniu 1980 w Stoczni Gdańskiej w obronie zwolnionej z pracy Anny Walentynowicz.

Main activist of the KSS-KOR of Pomerania. Since 1978, activist of the WZZ of Pomerania, editorial board member, printer and distributor of illegal periodicals ("Robotnik" and "Robotnik Wybrzeża") and illegal books. Organizer of the celebrations of the anniversary of the December 1970 workers' protests in Gdańsk. In March 1980 took part in the campaign calling for the boycotting of the Parliamentary elections. Co-organized the strike at the Gdańsk Shipyard in defence of Anna Walentynowicz who was dismissed in August 1980.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Jan Karandziej

1. _____
nazwisko i imię

1955

2. _____
data urodzenia

3. Stocznia Północna im. Bohaterów
Westerplatte w Gdańsku

4. Działacz WZZ Wybrzeża od drugiej połowy 1979. Wchodził w skład kolegium redakcyjnego "Robotnika Wybrzeża" oraz uczestniczył w kolportażu nielegalnych ulotek i pism. 2 lutego 1980 zwolniony dyscyplinarnie z pracy za kolportaż antykomunistycznych wydawnictw na terenie zakładu. Współautor i kolporter "Listu do stoczniovców" w obronie zwolnionej z pracy w Stoczni Gdańskiej Anny Walentynowicz w sierpniu 1980.

Activist of the WZZ of Pomerania since 1979. "Robotnik Wybrzeża" editorial board member, distributed illegal leaflets and periodicals. In February 1980 dismissed for anti-communist activity. Co-author and distributor of the "Letter to shipyard workers" defending Anna Walentynowicz who was dismissed in August 1980.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Andrzej Kołodziej

1. _____
nazwisko i imię

1959

2. _____
data urodzenia

3. Stocznia Gdańska

_____

4. Działacz WZZ Wybrzeża i ROPC10 od 1978 r. Zaangażowany w druk, redakcję i kolportaż niezależnych wydawnictw. Aktywnie uczestniczył w obchodach rocznic patriotycznych (3 Maja, 11 Listopada, Grudnia '70). Za swoją działalność został zwolniony w lutym 1980 r. z pracy w Stoczni Gdańskiej im. Lenina. Organizator i uczestnik strajku w Stoczni im. Komuny Paryskiej w Gdyni w sierpniu 1980.

Activist of the WZZ of Pomerania and ROPC10 since 1978. Printed, edited and distributed independent publications. Participated in the celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests in Gdańsk. In February 1980 dismissed from the Gdańsk Shipyard for his activity. Co-organized the strike at the Lenin Shipyard in Gdynia in August 1980.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Bulc Andrzej

1. _____
nazwisko i imię

1951

2. _____
data urodzenia

3. Zakłady Okrętowe Urzędów Elektrycznych i "Automatyki" "ELMOR"

4. Działacz WZZ Wybrzeża od lipca 1978, członek Komitetu Założycielskiego WZZ. Wchodził w skład kolegium redakcyjnego "Robotnika Wybrzeża" oraz uczestniczył w kolportażu nielegalnych ulotek i pism. Uczestnik uroczystości rocznicowych 3 Maja, 11 Listopada, Grudnia '70 w Gdańsku. Od marca 1980 kontynuował działalność antykomunistyczną w Warszawie.

Activist of the WZZ of Pomerania since July 1978. WZZ Founding Committee member. "Robotnik Wybrzeża" editorial board member, distributor of illegal leaflets and periodicals. Participated in the celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests in Gdańsk. Began and continued anti communist activity in Warsaw from March 1980.

OBCHODY ROCZNICY GRUDNIA '70

CELEBRATING THE ANNIVERSARY OF THE DECEMBER 1970 WORKERS' PROTESTS

Zbrodnia, której dopuścili się komuniści na Wybrzeżu w grudniu 1970 r., miała być wymazana z pamięci społeczeństwa. Jakikolwiek próby upamiętnienia ofiar spotykały się z ostrymi represjami ze strony Służby Bezpieczeństwa. Działacze WZZ aktywnie uczestniczyli w corocznych, zainicjowanych w 1977 r., uroczystościach, poprzedzonych szerokimi akcjami informacyjnymi, przeprowadzonymi przez przedstawicieli wszystkich środowisk opozycyjnych Gdańska, Gdyni i Sopotu. Pomimo intensywnych działań represyjnych podjętych przez Służbę Bezpieczeństwa, takich jak przeszukania mieszkań, aresztowania na 48 godzin czy konfiskaty prasy niezależnej, obchody z każdym rokiem gromadziły coraz większe rzesze trójmiejskiej społeczności. Szykany i aresztowania nie zdołały zniechęcić ludzi, którzy odzyskiwali swoją godność i prawo do pamięci o ofiarach.

The crime committed by the communists in Pomerania in December 1970 was to be erased from social memory. Any attempts to commemorate the victims met with brutal repressions from the Security Service. WZZ activists actively participated in annual celebrations, initiated in 1977 and preceded with broad information campaigns conducted by representatives of all opposition milieu in Gdańsk, Gdynia and Sopot. Despite the Security Service's intensive repressions, such as searching flats, 48-hour detention and confiscation of illegal press, the celebrations attracted larger crowds in the Tri-city every year. The repressions and arrests failed to discourage people who were regaining their dignity and right to commemorate the victims.

IPN 376 4110

IPN 376 4110

IPN 376 4110

16 grudnia 1977 r. w pobliżu Bramy nr 2 Stoczni Gdańskiej grupa osób związanych z trójmiejskim Studenckim Komitetem Solidarności złożyła wieńiec z napisem „Poległym w Grudniu stoczniowcom – studenci”. Już po 30 minutach usunięty przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa. Fot. ze zbiorów APN.

On 16 December 1977 by Gate 2 of the Gdańsk Shipyard a group of people associated with the Tri-city Students' Solidarity Committee laid a wreath saying "In memory of the shipyard workers killed in December – students." The wreath was removed by the Security Service functionaries just half an hour later.

W rocznicę GRUDNIA
dnia 18.XII.1978 o godz. 14.20
złożone zostaną wieńce przy
bramie nr 2 Stoczni Gdańskiej
/dojście od ul. Duki i pętli
tramwajowej nr 3 i 9/

W 1978 r. uroczystość zaplanowano na 18 grudnia. Poprzedził ją kalendarz 3 tys. mniejszych i 500 większych kalendarzy informujących o terenie składania wieńców. Nosili się również rozpisane aparaty bezpieczeństwa. 17 grudnia zorganizowano na 48 godzin czarnostawiając WZZ i SKS. Silesi i detalicznie przedmiotem wspólnym celem spójny było jednak wieść. Około godziny 14.20 gromadzący na walnisi detawia WZZ, RMP i SKS, mian. Bogdan Borusewicz, Barbara Rybicka, Anna Młynk, Magdalena Modzelewska, Kazimierz Szlach i Danusz Kibadeł assembled by Gate 2 of the Gdańsk Shipyard around 2.25 pm, to lay bouquets and a wreath saying "In memory of the shipyard workers killed in December – colleagues." The celebrations lasted about an hour and, according to the SB report, attracted approximately 350 participants.

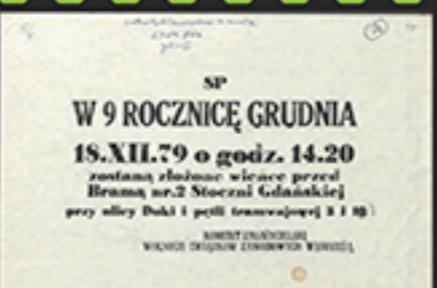
The 1978 celebrations were planned for 18 December. They were preceded with a distribution of 3,000 smaller and 500 larger leaflets informing of the date and time of wreath laying. The repressions of the security apparatus intensified – 14 WZZ and SKS activists were detained for 48 hours on 17 December. Nevertheless, the opposition, united for the common cause, was too strong and determined not to be discouraged. The WZZ, RMP and SKS activists who were not detained (for instance: Bogdan Borusewicz, Barbara Rybicka, Anna Młynk, Magdalena Modzelewska, Kazimierz Szlach and Danusz Kibadeł) assembled by Gate 2 of the Gdańsk Shipyard around 2.25 pm, to lay bouquets and a wreath saying "In memory of the shipyard workers killed in December – colleagues." The celebrations lasted about an hour and, according to the SB report, attracted approximately 350 participants.

IPN 376 4110

IPN 376 4110

IPN 376 4110

IPN 376 4110

Ze zbiorów Andrzeja Kałozępcy.

18 grudnia 1979 r. liczba zgromadzonych pod Bramą nr 2 Stoczni Gdańskiej sięgnęła 2,5 tys. osób. Fot. ze zbiorów APN.

On 18 December 1979 the number of people assembled by Gate 2 of the Gdańsk Shipyard Gate reached 2,500.

WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE WYBRZEŻA

FREE TRADE UNIONS OF POMERANIA

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

1. Butkiewicz Andrzej

nazwisko i imię

2. 1955

data urodzenia

3. student Uniwersytetu Gdań-
skiego

miejsce pracy

4. Współpracownik WZZ Wybrzeża od 1978, drukarz ulotek i niezależnego pisma "Robotnik Wybrzeża". Kolporter wydawnictw niezależnych. Uczestnik niezależnych uroczystości rocznicowych 3 Maja, 11 Listopada, Grudnia '70. Wielokrotnie zatrzymywany na 48 godzin.

Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1978, printed leaflets and independent periodical Robotnik Wybrzeża, distributed independent publications. Participated in the independent celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests in Gdańsk. Frequently held in custody for 48 hours.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

1. Zborowski Lech

nazwisko i imię

2. 1957

data urodzenia

3. Przedsiębiorstwo MALMOR

miejsce pracy

4. Działacz WZZ Wybrzeża od 1979, drukarz i kolporter pisma bywydawnictw niezależnych, uczestnik akcji ulotkowych i protestacyjnych. W marcu 1980 kolporter materiałów i uczestnik akcji plakatowania nawołujących do bojkotu wyborów do Sejmu PRL. Uczestnik przygotowań do strajku w Stoczni Gdańskiej w sierpniu 1980.

Activist of the WZZ of Pomerania since 1979. Distributed independent periodicals and publications, participated in leaflet and protest campaigns. In March 1980 distributed materials and participated in the poster campaign calling for the boycotting of the Parliament elections. One of the organizers of the preparations for the August 1980 strike at the Gdańsk Shipyard.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

1. Wojdakowski Tomasz

nazwisko i imię

2. 1956

data urodzenia

3. Zakłady Przemysłu Budowlanego
w Sopocie

miejsce pracy

4. Współpracownik WZZ Wybrzeża od 1978, drukarz i kolporter prasy niezależnej. Uczestnik uroczystości patriotycznych 3 Maja, 11 Listopada, Grudnia '70 w Gdańsku.

Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1978, printed and distributed independent press. Participated in the celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests in Gdańsk.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

1. Runowski Andrzej

nazwisko i imię

2. 1958

data urodzenia

3. Stocznia Północna im. Bohaterów
Westerplatte w Gdańsku

4. Działacz WZZ Wybrzeża od 1980, uczestnik nielegalnych spotkań i uroczystości rocznicowych Grudnia '70 w Gdańsku. Kolporter ulotek i prasy niezależnej.

Activist of the WZZ of Pomerania since 1980, participated in illegal meetings. Took part in the celebrations of the anniversary of the December 1970 workers' protests in Gdańsk. Distributed independent leaflets and press.

WSPÓŁPRACA ŚRODOWISK ANTYKOMUNISTYCZNYCH W TRÓJMIEŚCIE

COOPERATION BETWEEN THE TRI-CITY ANTI COMMUNIST MILIEUX

Specyfiką trójmiejskiej opozycji, a jednocześnie największą jej wartością, było wspólne podejmowanie działań mimo dzielących ją różnic. Dla tych kilkudziesięciu osób najważniejszy cel stanowiła niepodległość i wolność Polski. Pod koniec lat siedemdziesiątych na Wybrzeżu poza Wolnymi Związkami Zawodowymi Wybrzeża działały Ruch Młodej Polski, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Komitet Obrony Robotników i Studencki Komitet Solidarności. WZZ i „KOR” były głosem środowiska robotniczego, RMP i SKS – studentów i młodej inteligencji.

Opozycje cechowała wymiana poglądów, wspólnota wartości, współpraca przy kolportażu ulotek i prasy niezależnej, wspólne uczestnictwo w niezależnych uroczystościach rocznicowych, tj. uchwalenia Konstytucji 3 Maja, 11 Listopada i Grudnia '70.

The Tri-city opposition's specificity, and at the same time its biggest asset, was that it made decisions together despite the differences between the individual groups. For those several dozen people the main objective was a free and independent Poland. In the late 1970s, the opposition in Pomerania was not only the Free Trade Unions of Pomerania, but also the Young Poland Movement (Ruch Młodej Polski, RMP), Movement for Defence of Human and Civic Rights (Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, ROPC/O), Workers' Defence Committee (Komitet Obrony Robotników, KOR), and the Student Solidarity Committee (Studencki Komitet Solidarności, SKS). The WZZ and KOR were the voice of workers, while the RMP and SKS associated students and young intellectuals.

The opposition was characterised by the exchange of ideas, shared values, cooperation on the distribution of leaflets and independent press, and also joint participation in the independent celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests.

Nastąpił nieformalny podział w organizacji uroczystości – RMP przygotowywał obchody 3 Maja i 11 Listopada a WZZ Wybrzeża – rocznicę Grudnia '70, udział w uroczystościach brali wszyscy, bez względu na przynależność. Fot. ze zbiorów IPN.

The preparations for the celebrations were informally divided between the RMP (3rd May Constitution Day and National Independence Day) and the WZZ of Pomerania (the December 1970 workers' protests). All members of the organisations took part in the celebrations, regardless of their affiliation.

IPN 376 4110

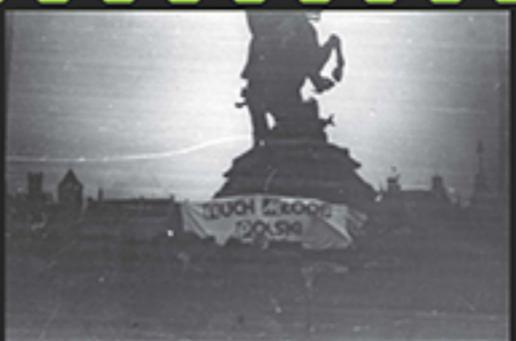
Przemarsz środowisk antykomunistycznych ulicami Gdańska z Bazyliki Mariackiej pod pomnik Jana III Sobieskiego 3 maja 1980 r. Fot. ze zbiorów IPN.

Anti communist milieu marching through Gdańsk from St Mary's Church to the John III Sobieski statue, 3 May 1980.

IPN 376 4110

IPN 376 4110

IPN 376 4110

Dariusz Kobdej przemawiający pod pomnikiem Jana III Sobieskiego w Gdańsku 3 maja 1980 r. Fot. ze zbiorów IPN.

Dariusz Kobdej giving a speech beside the John III Sobieski statue, 3 May 1980.

9.11.79 = 11.11.79
JAN ZAPOLNIK OD WZRZEŻA
RUCH PRAW CZŁOWIEKA
OBRONY
DZIAŁACZ WZZ

Najbardziej wybitnym z ramienia Kolekcjonera Młodej Polski był Dariusz Kobdej, który w 1979 roku został wybrany przewodniczącym Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela. W 1980 roku został wybrany przewodniczącym Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela.

His most notable role was played by Dariusz Kobdej, who in 1979 was elected chairman of the Movement for Defence of Human and Civic Rights. In 1980 he was elected chairman of the Movement for Defence of Human and Civic Rights.

WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE WYBRZEŻA

FREE TRADE UNIONS OF POMERANIA

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Pienkowska Alina

1. _____
nazwisko i imię

1952

2. _____
data urodzenia

3. pielęgniarka Przemysłowej Służby
Zdrowia przy Stoczni Gdańskiej

4. Działaczka WZZ Wybrzeża od 1978. Wchodziła w skład kolegium redakcyjnego "Robotnika Wybrzeża" oraz brała udział w kolportażu nielegalnych ulotek i pism. Uczestniczyła uroczystości rocznicowych Grudnia '70 w Gdańsku.

Activist of the WZZ of Pomerania since 1978. Robotnik Wybrzeża editorial committee member, distributor of illegal leaflets and periodicals. Participated in the celebrations of the anniversary of the December 1970 workers' protests in Gdańsk.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Płońska Maria

1. _____
nazwisko i imię

1957

2. _____
data urodzenia

3. studentka Politechniki Gdańskiej

4. Działaczka WZZ Wybrzeża od 1978. Wchodziła w skład kolegium redakcyjnego "Robotnika Wybrzeża" oraz brała udział w kolportażu nielegalnych ulotek i pism. Uczestniczyła uroczystości rocznicowych Grudnia '70 w Gdańsku.

Activist of the WZZ of Pomerania since 1978. Robotnik Wybrzeża editorial committee member, and distributor of illegal leaflets and periodicals. Participated in the celebrations of the anniversary of the December 1970 workers' protests in Gdańsk.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Miatkowski Maciej

1. _____
nazwisko i imię

1941

2. _____
data urodzenia

3. Stocznia Gdańska

4. Działacz WZZ Wybrzeża od 1979, zajmował się m.in. kolportażem pisma "Robotnik". Kilkakrotnie zatrzymywany przez SB na 48 godzin i poddawany rewizjom w miejscu pracy i zamieszkania.

Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1979 and distributed Robotnik. Frequently held in custody for 48 hours by the Security Service, subjected to searches in the place of work and place of residence.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Szołoch Kazimierz

1. _____
nazwisko i imię

1932

2. _____
data urodzenia

3. Stocznia Gdańska

4. Działacz WZZ Wybrzeża od 1978. Kolporter ulotek i wydawnictw podziemnego obiegu. W maju 1978 wspierał głodówkę w obronie aresztowanego Błażeja Wyszczkowski. Uczestnik spotkań samokształceniowych i uroczystości patriotycznych Grudnia '70, 3 Maja i 11 Listopada w Gdańsku.

Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1978, distributed underground leaflets and publications. In May 1978 supported the hunger strike in defence of the arrested Błażej Wyszczowski. Participated in self-study meetings and celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests in Gdańsk.

SŁUŻBA BEZPIECZEŃSTWA WOBEC WOLNYCH ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH WYBRZEŻA

THE SECURITY SERVICE AND THE FREE TRADE UNIONS OF POMERANIA

Służba Bezpieczeństwa nie mogła biernie obserwować coraz bardziej skutecznej i zotoczającej coraz szersze kręgi działalności antykomunistycznej mieszkańców gdańskiego Wybrzeża. Dysponowała dużym wyborem środków – od inwigilacji przez zastraszenie po represje. Do standardowych działań wymierzonych w opozycję należało rozpracowywanie w ramach spraw operacyjnych, zakładanie podsłuchów, perlustracja korespondencji, obserwacja mieszkań. Powszechne stały się aresztowania bez podawania przyczyny na 48 godzin, szczególnie w przededniu uroczystości upamiętniających ofiary Grudnia '70, przeszukania mieszkań, często bez wymaganego nakazu prokuratorskiego, pobicia przez „nieznanych sprawców”, sankcje karne wymierzone przez wymiar sprawiedliwości, szykany w zakładach pracy. Bezpieka uciekała się również do gróźb wobec rodziny i przyjaciół, usiłując w ten sposób wymusić zmianę postawy lub wycofanie się z aktywnej działalności.

The Security Service could not passively watch the increasingly effective and spreading of anti communist activity in the Gdańsk region. It used various methods from surveillance through intimidation to repressions. The standard activity aimed against the opposition included surveillance carried out within the framework of operational cases, planting wiretaps, correspondence control, and observation of flats. The SB frequently used 48-hour detention without giving a cause, particularly on the eve of the celebrations commemorating the December 1970 victims, flat searches, often without a warrant, assaults by 'unknown perpetrators', penal sanctions imposed by the judiciary and harassment in the workplace. The security apparatus also threatened activists' family and friends to force them to change their attitude or give up their activity.

Kierownictwo Wydziału III Służby Bezpieczeństwa KW MO w Gdańsku w latach 1978-1980 zajmującego się represjami wobec WZZ Wybrzeża:

Directors of Department III of the Security Service of the Provincial Headquarters of People's Militia in Gdańsk, which repressed the WZZ of Pomerania during 1978-1980:

Czesław Węziak - zastępca naczelnika Wydz. III SB KW MO w Gdańsku

Włodzisław Raniewicz - naczelnik Wydz. III SB KW MO w Gdańsku

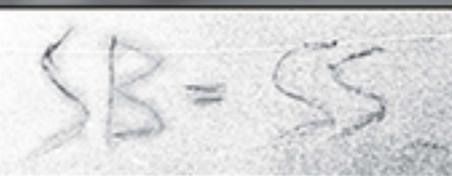
Jerzy Damski - zastępca naczelnika Wydz. III SB KW MO w Gdańsku

Czesław Węziak - Department III Deputy Head

Włodzisław Raniewicz - Department III Head

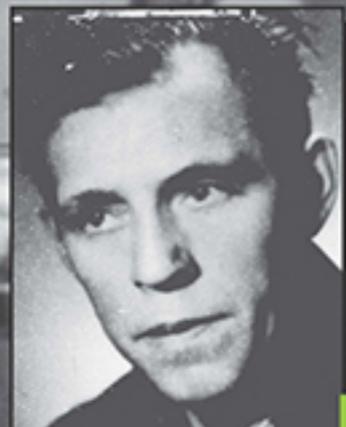
Jerzy Damski - Department III Deputy Head

Fot. ze zbiorów APN.

Napis wykonany przez Jana Zapalka w celach ostrzeżenia Kamienicy Młodego MO w Gdańsku Wzrostu w 1979.

Inscription made by Jan Zapalka in his cell at People's Militia station in Gdańsk Wzrostu 7199.

Antoni Sokołowski

Jedną z pierwszych ofiar gdańskiej bezpieki został Antoni Sokołowski, który za namową Krzysztofa Wyżłowskiego podpisał deklarację założycielską Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża. Został on zmuszony przez władze komunistyczne i aparat represji do wycofania się z dalszej działalności w WZZ. Fot. ze zbiorów APN.

One of the first victims of the Gdańsk SB was Antoni Sokołowski, who, encouraged by Krzysztof Wyżłowski, signed the Founding Declaration of the Free Trade Unions of Pomerania. Sokołowski was forced by the communist authorities and the repression apparatus to discontinue his activity in the WZZ.

Edwin Myszk

Podstawę pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa stanowiło jednak wykorzystywanie tajnych agentów. W ścisłym kierownictwie Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża ulokowano bardzo groźnego tajnego współpracownika o pseudonimie „Antoni”, pod którym zekspirowany został pracownik Stoczni Gdańskiej i redaktor „Robotnika Wybrzeża” Edwin Myszk. Na bieżąco informował on o planowanych działaniach trójmiejskiej opozycji. Fot. ze zbiorów Sławomira Denckiewiczza.

The Security Service based its operations on secret agents. Edwin Myszk, codename 'Antoni', a very dangerous secret collaborator, was placed in the top management of the Free Trade Unions of Pomerania. A Gdańsk Shipyard employee and Robotnik Wybrzeża editor, 'Antoni' regularly informed the authorities about the Tri-city opposition's plans.

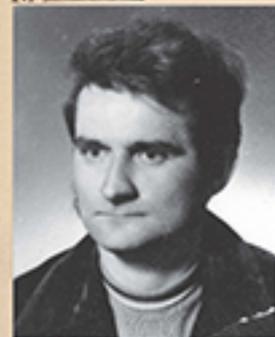
WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE WYBRZEŻA

FREE TRADE UNIONS OF POMERANIA

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

1. **Wałęsa Lech**

2. _____
nazwisko i imię

3. **1943**

4. _____
data urodzenia

5. **Fabryka Urządzeń Budowlanych**

6. **"ZREMB" w Gdańsku**

7. Działacz WZZ Wybrzeża od lipca 1978. kolporter pism i wydawnictw nielegalnych i komunistycznych. Uczestnik uroczystości rocznicowych 3 Maja, 11 Listopada, Grudnia '70 w Gdańsku. Wielokrotnie zatrzymywany i karany przez kolegia ds. Wykroczeń.

8. Activist of the WZZ of Pomerania since June 1978. Distributed independent periodicals and publications, participated in the celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests in Gdańsk. Frequently held in custody and punished by penal boards.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

1. **Lis Bogdan**

2. _____
nazwisko i imię

3. **1952**

4. _____
data urodzenia

5. **Zakłady Okrętowe Urządzeń Elektrycznych i "Automatyki "ELMOR"**

6. Współpracownik WZZ Wybrzeża od kwietnia 1980. współorganizator WZZ Wybrzeża w zakładach "ELMOR" w Gdańsku. Kolporter prasy niezależnej. Zbierał podpisy pod petycją przeciwko decyzji dyrekcji ELMORU dot. przeniesienia służbowego Aliny Pienkowskiej.

7. Co-worked with the WZZ of Pomerania since April 1980. co-organised the WZZ of Pomerania at the Elmor Plant in Gdańsk and distributed independent press. Collected signatures on the petition against the Elmor management's decision to transfer Alina Pienkowska.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

1. **Kapczyński Piotr**

2. _____
nazwisko i imię

3. **1953**

4. _____
data urodzenia

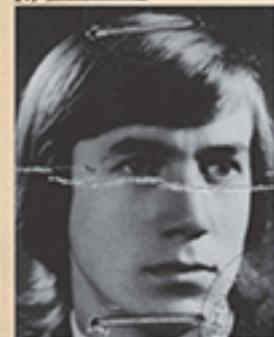
5. **Fabryka Urządzeń Okrętowych TECHMET w Pruszezu Gdańskim**

6. Współpracownik WZZ Wybrzeża od 1978. drukarz i kolporter prasy niezależnej. Uczestnik uroczystości rocznicowych Grudnia '70 w Gdańsku. W czerwcu 1980 współzałożyciel gdańskiego niezależnego Wydawnictwa Alternatywy, w którym wydrukowano ulotki w obronie zwolnionej z pracy w Stoczni Gdańskiej Anny Walentynowicz.

7. Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1978. printed and distributed independent press. Participated in the celebrations of the anniversary of the December 1970 workers' protests in Gdańsk. In June 1980 co-founded the independent 'Alternatywy' Publishing House in Gdańsk, which printed leaflets defending Anna Walentynowicz (dismissed from the Gdańsk Shipyard in August 1980).

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

1. **Mężydło Antoni**

2. _____
nazwisko i imię

3. **1954**

4. _____
data urodzenia

5. **student Uniwersytetu Gdańskiego**

6. Współpracownik WZZ Wybrzeża. kolporter pism i wydawnictw niezależnych. Uczestnik uroczystości rocznicowych 3 Maja, 11 Listopada i Grudnia '70 w Gdańsku.

7. Co-worked with the WZZ of Pomerania, distributed independent periodicals and publications. Participated in the celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests in Gdańsk.

ŚMIERĆ TADEUSZA SZCZEPAŃSKIEGO

WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE
16
STYCZEŃ
1980

TADEUSZ SZCZEPAŃSKI'S DEATH

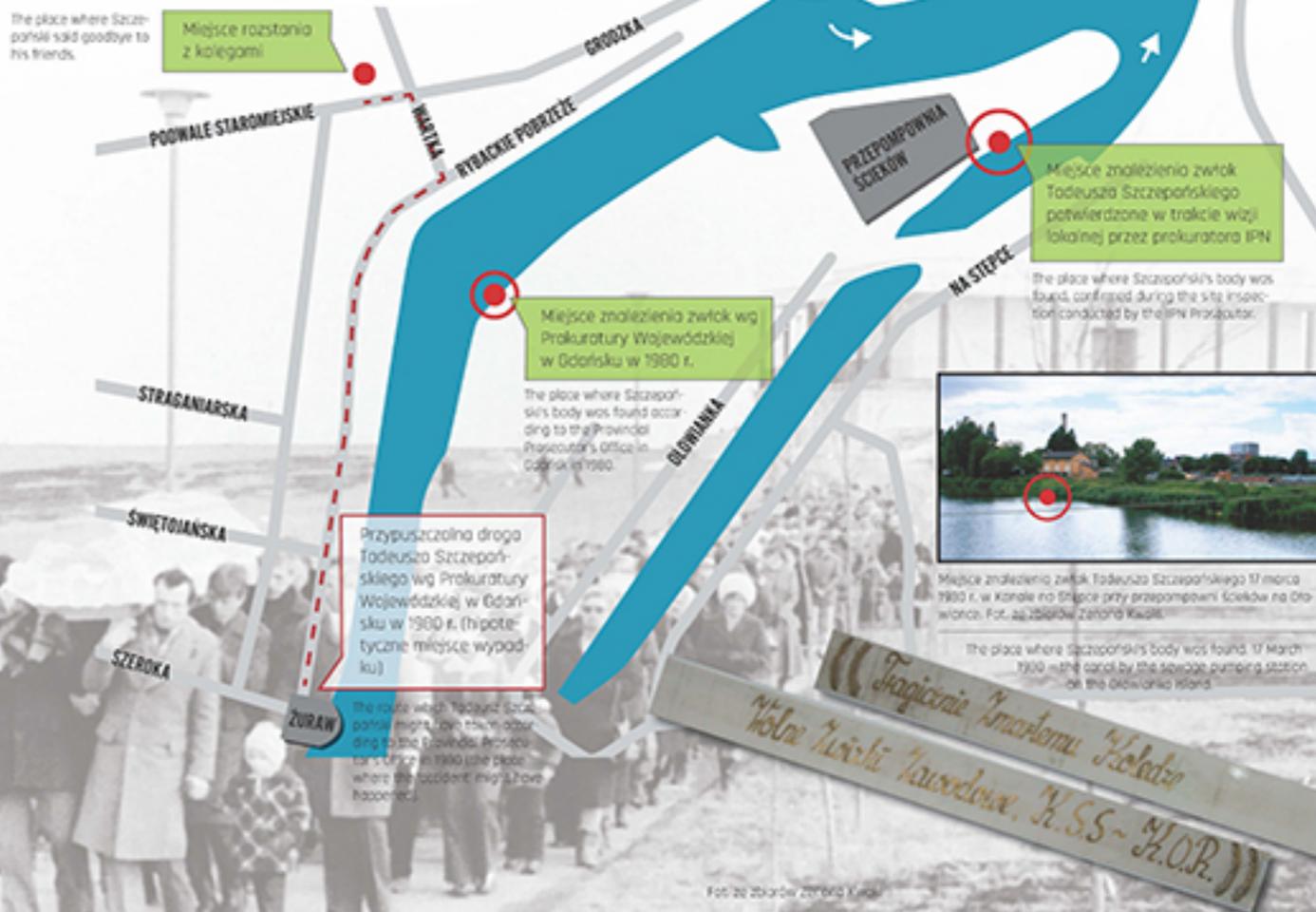

16 stycznia 1980 r. w Gdańsku zginął Tadeusz Szczepański, działacz Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża, współpracownik Lecha Wołęsy, pracownik „Elektromontażu”. Jego nagie ciało z nogami obciętymi na wysokości kolan odnaleziono 17 marca w Kanale na Stepce przy przepompowni Ścieków na Ołowianka. Wśród najbliższej rodziny Tadeusza Szczepańskiego wątpliwości budzi m.in. miejsce odnalezienia ciała i stan jego rozkładu po ponad dwumiesięcznym przebywaniu w wodzie oraz brak śladów odzieży.

W pierwszej połowie 1980 r. środowiska opozycji antykomunistycznej oskarżały o jego śmierć Służbę Bezpieczeństwa, ale śledztwo w tej sprawie prowadzone przez Prokuraturę Wojewódzką w Gdańsku nie potwierdziło tej wersji zdarzeń. W 2010 r. okoliczności śmierci Tadeusza Szczepańskiego weryfikował podczas dochodzenia prokurator IPN, nie znaleziono jednak nowych dowodów w sprawie.

Tadeusz Szczepański, an activist of the WZZ of Pomerania, Lech Wołęsa's co-worker, and Elektromontaż worker, went missing in Gdańsk on 16 January 1980. His naked body, with the legs cut off at the knees, was found on 17 March in the canal by the sewage pumping station on the Ołowianka Island in Gdańsk. The place where the corpse was found, the condition it was in after more than two months in water, the fact that it was naked, etc. seemed suspicious to Szczepański's closest family members.

In early 1980 the anti communist opposition milieu accused the Security Service of his death, but the investigation conducted by the Military Prosecutor's Office in Gdańsk did not confirm that version of events. In 2010 the circumstances of Tadeusz Szczepański's death were verified during an investigation by Prosecutor from the Institute of National Remembrance (Instytut Pamięci Narodowej, IPN) but no new evidence was found.

The place where Szczepański said goodbye to his friends.

Miejsce rozstania z kolegami

Miejsce znalezienia zwłok wg Prokuratury Wojewódzkiej w Gdańsku w 1980 r.

The place where Szczepański's body was found according to the Provincial Prosecutor's Office in Gdańsk in 1980.

Przypuszczalna droga Tadeusza Szczepańskiego wg Prokuratury Wojewódzkiej w Gdańsku w 1980 r. (hipotetyczne miejsce wypadku)

The route which Tadeusz Szczepański might have taken according to the Provincial Prosecutor's Office in Gdańsk in 1980 (the place where the accident may have happened).

Miejsce znalezienia zwłok Tadeusza Szczepańskiego potwierdzone w trakcie wizji lokalnej przez prokuratora IPN

The place where Szczepański's body was found, confirmed during the site inspection conducted by the IPN Prosecutor.

Miejsce znalezienia zwłok Tadeusza Szczepańskiego 17 marca 1980 r. w Kanale na Stepce przy przepompowni Ścieków na Ołowianka. Fot. ze zbiorów Żenona Kwiek.

The place where Szczepański's body was found 17 March 1980 – the canal by the sewage pumping station on the Ołowianka Island.

Fot. ze zbiorów Żenona Kwiek

IPN 376 4110

Komunikat MO

W dniu 16. 01. 1980 roku po stracie kontaktu ze grupą partyjną w Gdańsku, Tadeusz Szczepański nie powrócił do miejsca zamieszkania. Wobec braku informacji o jego losach, 17. 03. 1980 roku w Kanale na Stepce przy przepompowni Ścieków na Ołowianka, w Gdańsku, odnaleziono ciało bez odzieży, z nogami obciętymi na wysokości kolan. Ciało było w stanie rozkładu. Wobec braku informacji o jego losach, 17. 03. 1980 roku w Kanale na Stepce przy przepompowni Ścieków na Ołowianka, w Gdańsku, odnaleziono ciało bez odzieży, z nogami obciętymi na wysokości kolan. Ciało było w stanie rozkładu.

Komunikat o zaginięciu Tadeusza Szczepańskiego z „Dziennika Bałtyckiego”. Fot. ze zbiorów Żenona Kwiek.

Press release regarding Tadeusz Szczepański's disappearance (Dziennik Bałtycki).

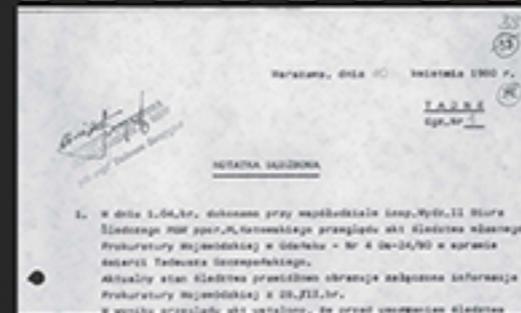
Miejsce odnalezienia ciała Tadeusza Szczepańskiego. Fot. ze zbiorów IPN.

The place where Tadeusz Szczepański's body was found.

Ceremonia pogrzebowa w kaplicy na cmentarzu Łostowickim w Gdańsku 28 marca 1980 r. Fot. ze zbiorów Żenona Kwiek.

Szczepański's funeral in the chapel of the Łostowicki Cemetery in Gdańsk, 28 March 1980.

Fragment notatki służbowej Biura Śledczego MSW w Warszawie z 10 kwietnia 1980 r. zawierającej zalecenia wykonania czynności uzupełniającej do Śledztwa w sprawie śmierci Tadeusza Szczepańskiego.

Fragment of a memo from the Ministry of Internal Affairs' Bureau of Investigation in Warsaw, dated 10 April 1980, ordering additional activities in the investigation into Tadeusz Szczepański's death.

Współpracownicy Tadeusza Szczepańskiego z WZZ Wybrzeża z gdańskich Stogów. Od lewej: Kazimierz Zabczyński, Lech Wołęsa z synami Bogdanem i Przemysławem, Sylwester Niezgodzi i Leon Stobicki. Fot. Józef Drogiła.

Tadeusz Szczepański's co-workers from the WZZ of Pomerania from the Gdańsk quarter of Stogi. From left to right: Kazimierz Zabczyński, Lech Wołęsa with his sons Bogdan and Przemysław, Sylwester Niezgodzi and Leon Stobicki.

WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE WYBRZEŻA

FREE TRADE UNIONS OF POMERANIA

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Kaczyński Lech

1. _____
nazwisko i imię

1949

2. _____
data urodzenia

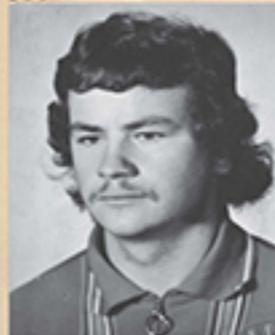
3. pracownik naukowy Katedry Prawa
Pracy Uniwersytetu Gdańskiego

4. Działacz WZZ Wybrzeża od 1978. prowadził wykłady z prawa pracy, szczególnie uwzględnienia metod obrony przed represjami ze strony Służby Bezpieczeństwa i dyrekcji zakładów pracy.

Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1978. Provided help in specific cases of repression. Gave lectures on labour law, focusing on methods of protection from repression by the Security Service and workplace management. Distributed the KSS KOR periodical Robotnik.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Felski Bogdan

1. _____
nazwisko i imię

1956

2. _____
data urodzenia

3. Stocznia Gdańska
miejsce pracy

4. W latach 1979-80 współpracownik WZZ Wybrzeża, kolporter wydawnictw drugiego obiegu. Współorganizator strajku w Stoczni Gdańskiej w obronie zwolnionej z pracy Anny Walentynowicz w sierpniu 1980.

During 1979-1980 co-worked with the WZZ of Pomerania, distributed underground publications. Co-organised the strike at the Gdańsk Shipyard in defence of Anna Walentynowicz, who was dismissed in August 1980.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Ludwik Prądzyński

1. _____
nazwisko i imię

1956

2. _____
data urodzenia

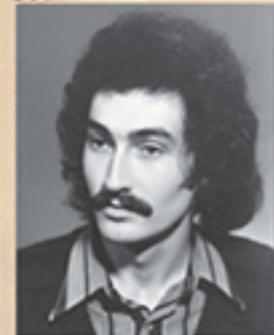
3. Stocznia Gdańska
miejsce pracy

4. Współpracownik WZZ Wybrzeża, uczestnik spotkań organizowanych przez Bogdana Borusewicz. Kolporter pism i wydawnictw niezależnych, uczestnik akcji ulotkowych i protestacyjnych. Jeden z organizatorów przygotowań do strajku w Stoczni Gdańskiej w sierpniu 1980.

Co-worked with the WZZ of Pomerania, participated in the meetings organised by Bogdan Borusewicz, distributed independent periodicals and publications, participated in leaflet and protest campaigns. One of the organisers of the preparations for the August 1980 strike at the Gdańsk Shipyard.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Maciejewski Kazimierz

1. _____
nazwisko i imię

1950

2. _____
data urodzenia

3. Fabryka Urządzeń Okrętowych
Techmet w Pruszezu Gdańskim

4. Współpracownik WZZ Wybrzeża od 1978. Kolporter ulotek i prasy niezależnej. Uczestnik uroczystości rocznicowych 3 Maja, 11 Listopada i Grudnia '70 w Gdańsku.

Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1978, distributed leaflets and independent press. Participated in the celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests in Gdańsk.

WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE POMORZA ZACHODNIEGO

FREE TRADE UNIONS OF WESTERN POMERANIA

Apel Kazimierza Świtonia nawołujący do tworzenia Wolnych Związków Zawodowych, a także przykład kolegów z Trójmiasta przyczyniły się do powołania na Pomorzu Zachodnim trzeciej w Polsce, niezależnej od władz organizacji robotniczej. 11 października 1979 r. grupa osób z Gryfina i Szczecina, związanych z KSS „KOR” i ROPCIO, ogłosiła powstanie Komitetu Założycielskiego Wolnych Związków Zawodowych Pomorza Zachodniego. W jego skład weszli: Kazimierz Dobosz, Danuta Grajek, Bronisław Modrzejewski, Andrzej Kamrowski, Tadeusz Kocielewicz, Stefan Kozłowski, Jan Paprocki, Zdzisław Podolski, Jan Witkowski i Mirosław Witkowski.

Podstawą działania związku, tak samo jak na Górnym Śląsku i w Trójmieście, była „obrona interesów ludzi pracy” poprzez kolportaż niezależnych publikacji, plakatów i ulotek oraz organizację spotkań i szkoleń.

Mimo represji ze strony władz komunistycznych nowej organizacji udało się przygotować uroczystości upamiętniające ofiary Grudnia '70, a także rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja i odzyskania niepodległości. Sukcesem zakończyła się też inicjatywa stworzenia własnej bazy poligraficznej, czego efektem było wydanie 31 marca 1980 r. pierwszego numeru „Robotnika Szczecińskiego”.

Robotnicy ze Szczecina i Gryfina skupieni wokół WZZ zdobyte doświadczenie wykorzystali w sierpniu 1980 r., przyczyniając się do zwycięstwa „Solidarności” na Pomorzu Zachodnim.

Kazimierz Świtonia's appeal to establish Free Trade Unions and the example set by the Tri-city workers contributed to the establishment of the third independent workers' organisation in Poland. On 11 October 1979 a group of people from Gryfino and Szczecin associated with the KOR Social Self-defence Committee (Komitet Samoobrony Społecznej KOR, KSS KOR) and the Movement for Defence of Human and Civil Rights (Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, ROPCIO) announced the establishment of the Founding Committee of the Free Trade Unions of Western Pomerania (Komitet Założycielski Wolnych Związków Zawodowych Pomorza Zachodniego). Its members were: Kazimierz Dobosz, Danuta Grajek, Bronisław Modrzejewski, Andrzej Kamrowski, Tadeusz Kocielewicz, Stefan Kozłowski, Jan Paprocki, Zdzisław Podolski, Jan Witkowski, and Mirosław Witkowski.

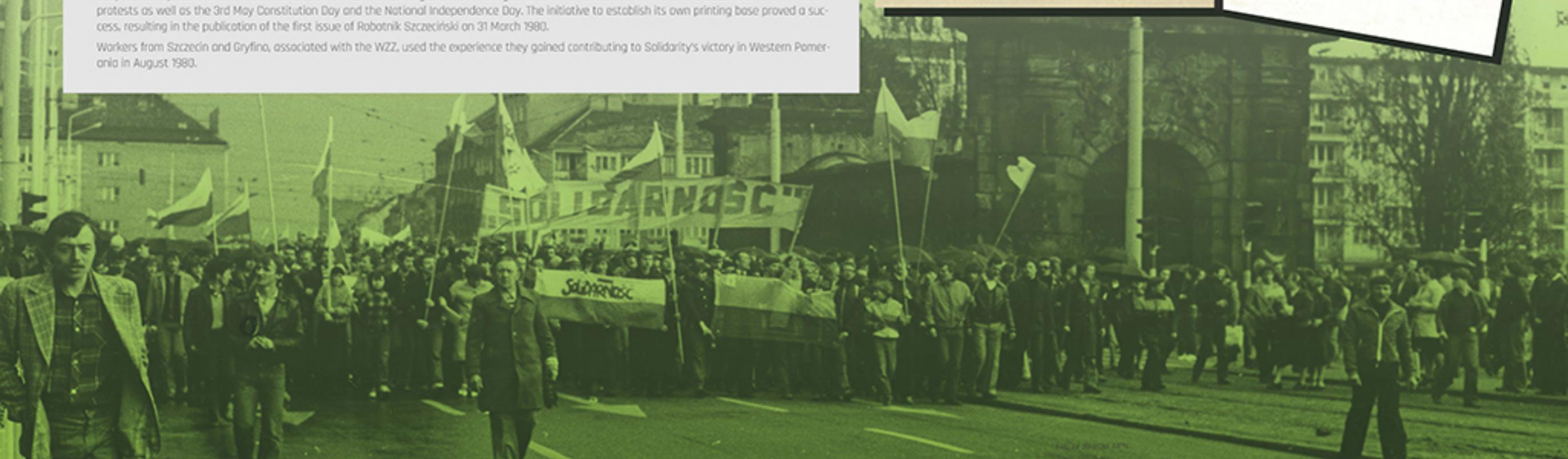
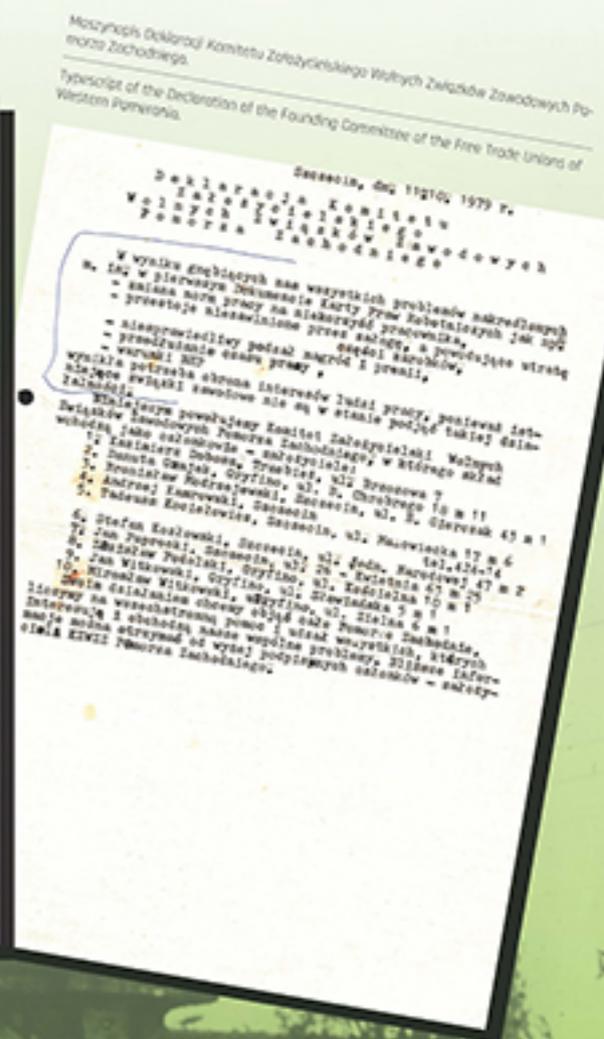
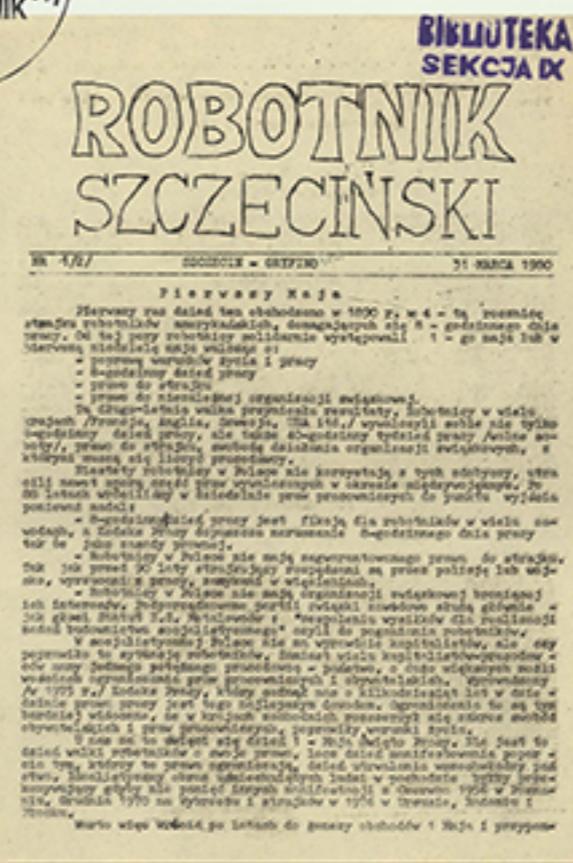
As in Upper Silesia and the Tri-city, the Union's main objective was "protection of workers' interests" through distribution of independent publications, posters and leaflets as well as organisation of meetings and training courses.

Despite the repressions of the communist authorities the new organisation managed to commemorate the victims of the December 1970 workers' protests as well as the 3rd May Constitution Day and the National Independence Day. The initiative to establish its own printing base proved a success, resulting in the publication of the first issue of Robotnik Szczeciński on 31 March 1980.

Workers from Szczecin and Gryfino, associated with the WZZ, used the experience they gained contributing to Solidarity's victory in Western Pomerania in August 1980.

Pierwszy numer pisma WZZ Pomorza Zachodniego „Robotnik Szczeciński” z 31 marca 1980.

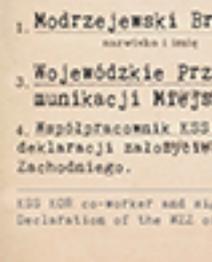
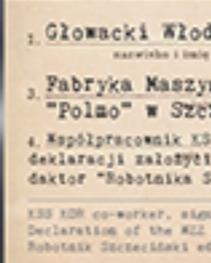
The first issue of the periodical of the WZZ of Western Pomerania, Robotnik Szczeciński, dated 31 March 1980.

WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE POMORZA ZACHODNIEGO

FREE TRADE UNIONS OF WESTERN POMERANIA

 <p>1. Witkowski Jan 1952 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. Zespół Elektrowni "Nowa Odra" w Nowym Czarnkowie</p> <p>3. Współpracownik KSS KOR, członek redakcji "Robotnik" i współzałożyciel WZZ PZ, drukarz i redaktor Robotnika Szczecińskiego.</p> <p><small>KSS KOR co-worker and Robotnik editorial staff member. Co-founded the WZZ of Western Pomerania, printed and edited Robotnik Szczeciński.</small></p>	 <p>1. Dobosz Kazimierz 1928 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. rencista</p> <p>3. <small>własna praca</small></p> <p>4. Współpracownik KSS KOR w Szczecinie, sygnatariusz deklaracji założycielskiej WZZ PZ.</p> <p><small>Co-worked with the KSS KOR in Szczecin, signatory of the Founding Declaration of the WZZ of Western Pomerania.</small></p>	 <p>1. Grajek Danuta 1958 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. Urząd Pocztowy w Gryfinie</p> <p>3. <small>własna praca</small></p> <p>4. Współpracowniczka KSS KOR w Gryfinie, podpisała deklarację założycielską WZZ PZ, redaktor pisma "Robotnik Szczeciński".</p> <p><small>Co-worked with the KSS KOR in Gryfino, signatory of the Founding Declaration of the WZZ of Western Pomerania, and Robotnik Szczeciński editor.</small></p>	 <p>1. Kocielowiec Tadeusz 1956 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. brak informacji</p> <p>3. <small>własna praca</small></p> <p>4. Współpracownik KSS KOR, sygnatariusz deklaracji założycielskiej WZZ Pomorza Zachodniego.</p> <p><small>KSS KOR co-worker and signatory of the Founding Declaration of the WZZ of Western Pomerania.</small></p>
 <p>1. Modrzejewski Bronisław 1942 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskowej w Szczecinie</p> <p>3. Współpracownik KSS KOR, sygnatariusz deklaracji założycielskiej WZZ Pomorza Zachodniego.</p> <p><small>KSS KOR co-worker and signatory of the Founding Declaration of the WZZ of Western Pomerania.</small></p>	 <p>1. Kozłowski Stefan 1955 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. Zakłady Mechaniczne "Pomo" w Szczecinie</p> <p>3. <small>własna praca</small></p> <p>4. Działacz Biura Interwencyjnego KSS KOR, współzałożyciel WZZ Pomorza Zachodniego, redaktor "Robotnika Szczecińskiego".</p> <p><small>KSS KOR Intervention Bureau activist, co-founder of the WZZ of Western Pomerania, and Robotnik Szczeciński editor.</small></p>	 <p>1. Podolski Zdzisław 1938 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. Elektronia "Dolna Odra" w Nowym Czarnkowie</p> <p>3. <small>własna praca</small></p> <p>4. Współpracownik KSS KOR, kolporter "Robotnika", działacz WZZ Pomorza Zachodniego, redaktor "Robotnika Szczecińskiego".</p> <p><small>KSS KOR co-worker, Robotnik distributor, activist of the WZZ of Western Pomerania, and Robotnik Szczeciński editor.</small></p>	 <p>1. Witkowski Mirosław 1955 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. Zakłady Sucheł Destylacji Drewna w Szczecinie</p> <p>3. Współpracownik KOR, kolporter Biuletynu Informacyjnego, współpracownik pisma "Robotnik", współzałożyciel WZZ Pomorza Zachodniego, redaktor i drukarz "Robotnika Szczecińskiego".</p> <p><small>KSS KOR co-worker, Biuletyn Informacyjny distributor, and Robotnik co-worker. Co-founded the WZZ of Western Pomerania, printed and edited Robotnik Szczeciński.</small></p>
 <p>1. Kamrowski Andrzej 1954 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. Stocznia im. A. Warskiego w Szczecinie</p> <p>3. <small>własna praca</small></p> <p>4. Współpracownik KSS KOR na terenie Szczecina, sygnatariusz deklaracji założycielskiej WZZ Pomorza Zachodniego, redaktor "Robotnika Szczecińskiego".</p> <p><small>KSS KOR co-worker in Szczecin, signatory of the Founding Declaration of the WZZ of Western Pomerania, and Robotnik Szczeciński editor.</small></p>	 <p>1. Paprocki Jan 1955 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. brak informacji</p> <p>3. <small>własna praca</small></p> <p>4. Współpracownik KSS KOR, sygnatariusz deklaracji założycielskiej WZZ Pomorza Zachodniego.</p> <p><small>KSS KOR co-worker and signatory of the Founding Declaration of the WZZ of Western Pomerania.</small></p>	 <p>1. Głowacki Włodzisław 1956 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. Fabryka Maszyn Samochodowych "Polao" w Szczecinie</p> <p>3. Współpracownik KSS KOR, sygnatariusz deklaracji założycielskiej WZZ PZ, redaktor "Robotnika Szczecińskiego".</p> <p><small>KSS KOR co-worker, signatory of the Founding Declaration of the WZZ of Western Pomerania, and Robotnik Szczeciński editor.</small></p>	 <p>1. Jadłowski Waldemar 1951 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. brak informacji</p> <p>3. <small>własna praca</small></p> <p>4. Współpracownik KSS KOR, redaktor "Robotnika Szczecińskiego".</p> <p><small>Co-worked with the KSS KOR and WZZ of Western Pomerania, Robotnik Szczeciński editor.</small></p>
 <p>1. Jakubcewicz Andrzej 1955 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. Stocznia im. A. Warskiego</p> <p>3. <small>własna praca</small></p> <p>4. Współpracownik KSS KOR i WZZ PZ.</p> <p><small>Co-worked with the KSS KOR and WZZ of Western Pomerania.</small></p>	 <p>1. Jakubcewicz Zbigniew 1959 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. brak informacji</p> <p>3. <small>własna praca</small></p> <p>4. Współpracownik KSS KOR i WZZ PZ.</p> <p><small>Co-worked with the KSS KOR and WZZ of Western Pomerania.</small></p>	 <p>1. Nowak Jolanta 1955 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. Rejonowe Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej</p> <p>3. Współpracownik KSS KOR i WZZ PZ.</p> <p>4. <small>własna praca</small></p> <p><small>Co-worked with the KSS KOR and WZZ of Western Pomerania.</small></p>	 <p>1. Krystosiak Aleksander 1922 <small>nazwisko i imię data urodzenia</small></p> <p>2. Stocznia Remontowa Parnica w Szczecinie</p> <p>3. <small>własna praca</small></p> <p>4. Współpracownik KSS KOR i WZZ PZ.</p> <p><small>Co-worked with the KSS KOR and WZZ of Western Pomerania.</small></p>

WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE WYBRZEŻA

FREE TRADE UNIONS OF POMERANIA

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

1. Żabczyński Tadeusz Kazimierz

nazwisko i imię

2. 1954

data urodzenia

3. nie pracuje

miejsce pracy

4. Działacz WZZ Wybrzeża od 1978, należał do grupy z gdańskich Stogów. Kolporter ulotek i wydawnictw drugiego obiegu w Gdańsku, Gdyni, Tczewie, Słupsku. Uczestnik uroczystości rocznicowych Grudnia '70, 11 Listopada, 3 Maja. W styczniu 1980 brał udział w zniszczeniu tablicy propagandowej PZPR przy Elektromontażu w Gdańsku. W sierpniu 1980 drukował ulotki informujące o zwolnieniu Anny Walentynowicz z pracy w Stoczni Gdańskiej i wzywające do jej obrony oraz uczestniczył w ich kolportażu.

Activist of the WZZ of Pomerania since 1978, member of a group from the Stogi quarter of Gdańsk. Distributed underground leaflets and publications in Gdańsk, Gdynia, Tczew, and Słupsk. Participated in the celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests in Gdańsk. In January 1980 took part in the destruction of the PZPR propaganda board located by the Elektromontaż plant in Gdańsk. In August 1980 printed and distributed leaflets informing about Anna Walentynowicz's dismissal from the Gdańsk Shipyard and calling for her support.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

1. Piekarski Marian

nazwisko i imię

2. 1951

data urodzenia

3. Fabryka Urządzeń Okrętowych
TECHMET w Pruszezu Gdańskim

4. Działacz WZZ Wybrzeża od 1979. Kolporter ulotek i wydawnictw drugiego obiegu w Pruszezu Gdańskim i Tczewie. Drukarz pism niezależnych. Bliski współpracownik Bogdana Borusewicza i Piotra Kapczyńskiego.

Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1979, distributed underground leaflets and publications in Pruszcz Gdański and Tczew, printed independent periodicals. Close co-worker of Bogdan Borusewicz and Piotr Kapczyński.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

1. Stobiecki Leon

nazwisko i imię

2. 1933

data urodzenia

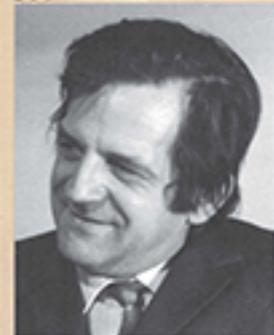
3. Stocznia Marynarki Wojennej
im. Westerplatte w Gdańsku

4. Działacz WZZ Wybrzeża od 1978, należał do grupy z gdańskich Stogów. Drukarz i kolporter ulotek i wydawnictw drugiego obiegu. Uczestnik uroczystości patriotycznych Grudnia '70, 3 Maja i 11 Listopada w Gdańsku.

Activist of the WZZ of Pomerania since 1978, member of a group from the Stogi quarter of Gdańsk. Printed and distributed underground leaflets and publications. Participated in the celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests in Gdańsk.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

1. Kowalski Stanisław

nazwisko i imię

2. 1938

data urodzenia

3. Politechnika Gdańska

miejsce pracy

4. Współpracownik WZZ Wybrzeża od 1978. Kolporter pism i wydawnictw niezależnych.

Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1978, printed and distributed independent publications.

W DRODZE DO „SIERPNIOWEJ REWOLUCJI”

Fot. Stanisław Skłodowski

HEADING FOR THE 'AUGUST REVOLUTION'

Ponad dwuletni okres działalności Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża to czas naznaczony represjami władzy komunistycznej wobec ich członków i współpracowników. Jedną z nich było zwolnienie z pracy w Stoczni Gdańskiej Anny Wolentynowicz. Obrona pokrzywdzonej stała się oficjalnym powodem wybuchu strajków sierpniowych, w następstwie których powstał autonomiczny wobec władz komunistycznych Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”. Był to również czas na zebranie niezbędnego doświadczenia i stworzenie struktur opozycji antykomunistycznej. Patrząc z szerszej perspektywy, można upatrywać w „Solidarność” konsekwencje aktywności Wolnych Związków Zawodowych, ich poczucia wspólnoty, determinacji, wiary w powodzenie, połączonej z przekonaniem o słuszności obranej drogi.

W ciągu tych dwóch lat Wolnym Związkom Zawodowym udało się skonsolidować środowiska opozycyjne, powołać niezależne od władzy pisma oraz organizować zwalczane przez władzę komunistyczną uroczystości patriotyczne upamiętniające ofiary Grudnia '70 na Wybrzeżu, uchwalenie Konstytucji 3 Maja czy odzyskania przez Polskę niepodległości, ciesząc się wzrastającą popularnością.

Jednocześnie nasiliły się inspirowane przez Służbę Bezpieczeństwa aresztowania i szykany w miejscach zatrudnienia – w najlepszym wypadku przeniesienia, w najgorszym zwolnienia z pracy. Represje dotknęły m.in. Annę Wolentynowicz, Andrzeja Bułkę, Andrzeja Kołodzieja, Jana Karondzieja, Andrzeja Butkiewicza, Mieczysława Klamrowskiego i Lecha Wołęsa. To właśnie w obliczu szykan ujawniła się największe osiągnięcie działalności WZZ – wpływ na mentalność zwykłego pracownika, obudzenie empatii wobec kolegów z pracy, zaprzestanie bezczynnego przyglądania się poczynaniom władzy. Pierwszym sygnałem solidarnej pomocy była obrona niesłusznie oskarżonej o zaniedbania w pracy Aliny Pienkowskiej. Petycję w jej sprawie podpisało ponad 300 pracowników „Elmora”.

For over two years the operation of the Free Trade Unions of Pomerania were marked with communist repressions against the organization's members and co-workers. For instance, Anna Wolentynowicz was dismissed from the Gdańsk Shipyard. Her defence became the official reason for the outbreak of the August strikes, which led to the establishment of the Solidarity Independent Self-governing Trade Union (Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”), autonomous from the communist authorities. It was also a time of gaining much needed experience and forming structures of the anti communist opposition. From a wider perspective, Solidarity can be seen as a consequence of the activity of the Free Trade Unions, their sense of community, determination, and trust in success, combined with the conviction about the rightness of the direction chosen.

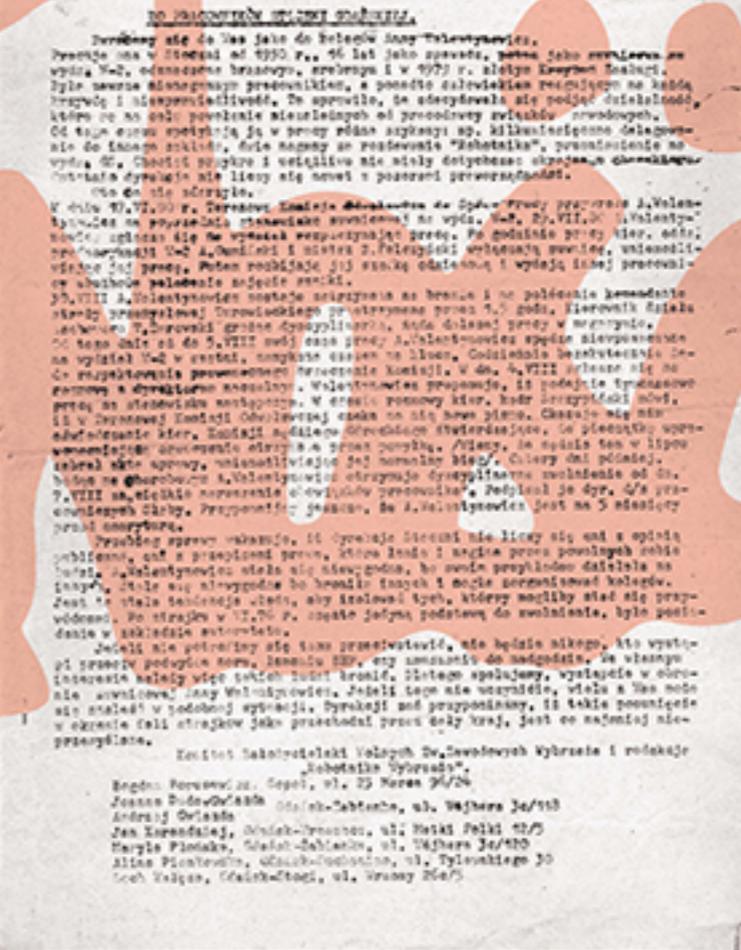
Throughout those two years the Free Trade Unions managed to consolidate the opposition milieu and establish periodicals independent from the authorities. They also organised patriotic celebrations commemorating the December 1970 victims in Pomerania, the 3rd May Constitution Day, and the National Independence Day, which enjoyed increasing popularity despite the authorities' actions aimed against them.

At the same time the Security Service intensified arrests and harassment in the workplace – in the best case scenario one could be transferred, while in the worst case scenario one was dismissed. The repressions affected, for instance, Anna Wolentynowicz, Andrzej Bułca, Andrzej Kołodziej, Jan Karondziej, Andrzej Butkiewicz, Mieczysław Klamrowski and Lech Wołęsa. That harassment revealed the WZZ's greatest achievement – its operation affected the mentality of common workers, who became sympathetic to their colleagues and stopped passively watching the communist authorities' actions. The first signal of solidary help was the defence of Alina Pienkowska, who was wrongly accused of negligence. The petition in her defence was signed by over 300 Elmor workers.

My w Wolnych Związkach Zawodowych dobrze wiedzieliśmy, że nie uda nam się obronić przed państwem totalitarnym, jeżeli pozwolimy szykanować pojedyncze osoby. Broniliśmy więc każdego.

Alina Pienkowska

In the Free Trade Unions we were well aware that we would not be able to defend ourselves against the totalitarian regime if we let individuals be harassed. So we defended each and every person.

Ulotka w obronie Anny Wolentynowicz zwolnionej z pracy z dniem 7 sierpnia 1980 r. za „ciężkie naruszenie obowiązków pracowniczych”, przygotowana w ilości 6-8 tys. egzemplarzy przez Piotra Kapczyńskiego, Macieja Kapczyńskiego i Zbigniewa Nowka i rozdobywana na terenie Stoczni Gdańskiej oraz w trójmiejskiej kolejce elektrycznej.

Leaflet defending Anna Wolentynowicz, who was dismissed as of 7 August 1980 for "gross dereliction of duty". The leaflet was distributed at the Gdańsk Shipyard and on the Tri city commuter train. It was printed on 6,000-8,000 copies by Piotr Kapczyński, Maciej Kapczyński and Zbigniew Nowak.

WOLNE ZWIĄZKI ZAWODOWE WYBRZEŻA

FREE TRADE UNIONS OF POMERANIA

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Muskat Mariusz

1. _____
nazwisko i imię

1947

2. _____
data urodzenia

3. Instytut Filozofii i Socjologii
Polskiej Akademii Nauk

4. Działacz WZZ Wybrzeża od 1978, drukarz i kolporter prasy niezależnej. Uczestnik uroczystości rocznicowych Grudnia '70 w Gdańsku. Udostępnił swoje mieszkanie do organizowania zabronionych przez władze komunistyczne spotkań i przechowywania antysocjalistycznych wydawnictw. W marcu 1980 uczestnik akcji nawołującej do bojkotu wyborów do Sejmu PRL.

Activist of the WZZ of Pomerania since 1978, printed and distributed independent press. Participated in the celebrations of the anniversary of the December 1970 workers' protests in Gdańsk. Made his flat available for illegal meetings and the storing of anti socialist publications. In March 1980 took part in the campaign calling for the boycotting of the Parliament elections.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Satora Janusz

1. _____
nazwisko i imię

1953

2. _____
data urodzenia

3. Zakłady Okrętowe Urządzeń Elektrycznych i Automatyki "ELMOR

4. Działacz WZZ Wybrzeża od marca 1980. Współorganizator wyborów do Rady Zakładowej w gdańskim Elmorze, które wygrali sympatycy WZZ. Stał w obronie zwolnionej z Elmoru Aliny Pienkowskiej i wspólnie m.in. z Andrzejem Gwiazdą i Bogdanem Lisem zbierał wśród kolegów podpisy pod petycją w jej obronie.

Activist of the WZZ of Pomerania since March 1980. Co-organised the elections to the Workers' Council at the Elmor Plant, won by WZZ supporters. Defended Alina Pienkowska who was dismissed from Elmor. Together with Andrzej Gwiazda, Bogdan Lis, and others collected signatures on the petition in Pienkowska's defence.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Walukiewicz Mirosław

1. _____
nazwisko i imię

1962

2. _____
data urodzenia

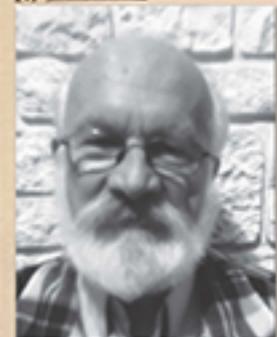
3. Wytwórnia Łożysk Ślizgowych
BIMET w Gdańsku pracy

4. Działacz WZZ Wybrzeża od 1979. Drukarnia i kolporter pism i wydawnictw niezależnych. Uczestnik uroczystości patriotycznych 3 Maja, 11 Listopada i Grudnia '70 w Gdańsku. Współorganizator strajku w swoim zakładzie pracy w sierpniu 1980.

Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1979, printed and distributed independent periodicals and publications. Participated in the celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests in Gdańsk. In August 1980 co-organised a strike in the workplace.

Stempel nagłkowy

Nr _____ Dnia _____ 197__ r.

TAJNE
po wypełnieniu

Do Komendanta
Woj. MO
w Gdańsku

Krementowski Karol

1. _____
nazwisko i imię

1940

2. _____
data urodzenia

3. Gdańskie Zakłady Elektroniczne
"Unimor" miejsce pracy

4. Współpracownik WZZ Wybrzeża od 1978. Kolporter ulotek i wydawnictw drugiego obiegu. Uczestnik uroczystości patriotycznych Grudnia '70, 3 Maja i 11 Listopada w Gdańsku.

Co-worked with the WZZ of Pomerania since 1978, distributed underground leaflets and publications. Participated in the celebrations of the 3rd May Constitution Day, National Independence Day, and December 1970 workers' protests in Gdańsk.

